

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Форма здобуття освіти: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**«ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ
НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА»**

здобувача Грицюк Ірини Геннадіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Примаченко О. Л.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о.завідувача кафедри: к.е.н., доцент Цятковська О.В.

(підпис)

Київ 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 116 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 85 сторінках друкованого тексту. Робота містить 16 таблиць, 23 рисунки, список використаних джерел з 57 найменувань, додатки.

«Облік та аналіз основних засобів як основа управління необоротними активами підприємства»

Об'єктом дослідження є основні засоби підприємства, операції підприємства пов'язані з їх знаходженням, використанням та вибуттям.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та прикладних положень обліку та аналізу основних засобів підприємства.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є наукове обґрунтування теоретичних положень та розробка пропозицій щодо удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку та аналізу основних засобів з метою ефективного управління необоротними активами підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- розглянути економічну сутність та порядок визнання в обліку основних засобів, здійснити класифікацію основних засобів;
- висвітлити порядок оцінки та переоцінки основних засобів;
- розкрити основні положення облікової політики підприємства щодо основних засобів;
- детально висвітлити та критично оцінити діючу методику і організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності, використання та руху основних засобів підприємства;
- розкрити порядок відображення інформації щодо основних засобів у фінансовій звітності підприємства;

- розкрити мету, завдання та джерела інформації для аналізу ефективності використання основних засобів;
- висвітлити сучасну практику аналізу ефективності використання основних засобів на вітчизняних підприємствах;
- за матеріалами базового підприємства проілюструвати методику аналізу складу та структури основних засобів, забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних і практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу основних засобів в сучасних умовах функціонування підприємства. Найбільш вагомими теоретичними та практичними висновками, що визначають новаторський характер дослідження, включають наступне: проаналізовано та виділено найважливіші складові облікової політики підприємства щодо основних засобів; удосконалено методику аналітичного та синтетичного обліку руху основних засобів на підприємстві, шляхом деталізації відповідних субрахунків, розробки аналітичних рахунків та уточнення кореспонденції рахунків; розкрито питання обліку ремонту основних засобів та запропоновано впровадження класифікації ремонтних робіт за фасетним методом; запроваджено комплекс заходів щодо поліпшення обліку та аналізу стану та руху основних засобів, зокрема запропоновано графік документообігу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці основних напрямів і конкретизації рекомендацій з удосконалення обліку основних засобів, їх оцінки та класифікації, проведення аналізу ефективності використання, що сприятиме подальшому удосконаленню бухгалтерського обліку основних засобів, підвищення його аналітичності та оперативності.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2024.

Ключові слова: необоротні активи, основні засоби, амортизація, облік, аналіз, фондівіддача, фондомісткість.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність, порядок визнання та класифікація основних засобів.....	8
1.2. Оцінка та переоцінка основних засобів.....	22
1.3. Облікова політика підприємства щодо основних засобів.....	28
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	34
2.1. Організація обліку наявності та надходження основних засобів.....	34
2.2. Облік використання та вибуття основних засобів.....	43
2.3. Розкриття інформації про основні засоби у фінансовій та управлінській звітності підприємства.....	54
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ...	63
3.1. Організаційні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів.....	63
3.2. Аналіз складу та структури основних засобів.....	68
3.3. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання.....	75
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми. Матеріально-технічна база у вигляді основних засобів відіграє ключову роль у забезпеченні діяльності кожного суб'єкта господарювання. У структурі активів більшості підприємств саме основні засоби становлять основну частку. Актуальний стан та реальна вартість цих активів привертають пильну увагу широкого кола зацікавлених осіб – від керівного складу до інвесторів та акціонерів, оскільки точна та об'єктивна оцінка основних засобів створює надійне підґрунтя для аналізу фінансового стану та прийняття виважених управлінських рішень.

Основним викликом для української економіки нині є відновлення виробничих потужностей та забезпечення стабільного функціонування всіх компонентів виробничого циклу на вітчизняних підприємствах. Серед головних факторів, що призводять до виробничого занепаду, особливо виділяється нераціональне та неоптимальне використання наявних основних засобів. Так, відповідно до проведеного дослідження ряду науковців, у період з 2020 по 2022 роки, основні засоби промислових підприємств України у структурі необоротних активів зменшилися у 2021 році на 0,4%, а у 2022 – на 0,3%. Тому, основним завданням вітчизняних підприємств сьогодні є підвищення ефективності використання своєї матеріально-технічної бази в умовах гострої нестачі інвестиційних ресурсів. Для цього слід організовувати якісне ведення обліку та ефективне проведення аналізу.

Від правильного та раціонального обліку основних засобів залежить подальший процес використання, оновлення, та в результаті – забезпечення підприємства конкурентоспроможними та сучасними засобами праці. Розвиток даного напрямку економіки залежить насамперед, від своєчасного отримання достовірної та повної обліково-економічної інформації. У зв'язку із цим, зростає роль і значення обліку основних засобів як одного із визначальних інструментів ефективного управління підприємством.

Нині неточність нормативно-правового регулювання та численні зміни правової бази посприяли перекручуванню сутності основних засобів та відсутності взаємозв'язку між податковим та фінансовим обліком, що в результаті призводить до неоднозначного сприйняття інформації про основні засоби зацікавленими особами.

Значний внесок у розвиток методичних підходів та теоретичних основ до розв'язання проблеми обліку та аналізу основних засобів та їх використання внесли: Завадський Й.С., Гарвись М.О., Зінкевич О.В., Бутинець Ф.Ф., Верхоглядова Н.І., Неміш Ю.В., Варрен К.С., Рив Д.М., Дукас Д.І., Пітерсон Р.Х. та інші провідні вчені.

Попри значні напрацювання вчених нині не досягнуто єдності поглядів до категорії «основні засоби», особливості її бухгалтерського обліку та аналізу, з огляду на це виникає потреба в подальших дослідженнях даного питання.

В магістерській роботі приділяється увага дослідженню сутності та класифікації основних засобів відповідно до національних та міжнародних підходів; організації ведення обліку на промисловому підприємстві; методиці обліку та аналізу основних засобів як складових необоротних активів підприємства.

Мета дослідження. *Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних положень та розробка пропозицій щодо удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку та аналізу основних засобів з метою ефективного управління необоротними активами підприємства.*

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- розглянути економічну сутність та порядок визнання в обліку основних засобів, здійснити класифікацію основних засобів;
- висвітлити порядок оцінки та переоцінки основних засобів;
- розкрити основні положення облікової політики підприємства щодо основних засобів;
- детально висвітлити та критично оцінити діючу методику і організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності,

використання та руху основних засобів підприємства;

- розкрити порядок відображення інформації щодо основних засобів у фінансовій звітності підприємства;
- розкрити мету, завдання та джерела інформації для аналізу ефективності використання основних засобів;
- висвітлити сучасну практику аналізу ефективності використання основних засобів на вітчизняних підприємствах;
- за матеріалами базового підприємства проілюструвати методику аналізу складу та структури основних засобів, забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання.

Об'єктом дослідження є основні засоби підприємства, операції підприємства пов'язані з їх знаходженням, використанням та вибуттям.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та прикладних положень обліку та аналізу основних засобів підприємства.

Методи дослідження. У процесі реалізації завдань дослідження було використано наступні загальнонаукові й спеціальні методи дослідження:

- абстрактно-логічний метод при окресленні мети та завдань магістерської роботи та визначення важливості проведення даного дослідження;
- спостереження та порівняння при дослідженні підходів до визначення сутності основних засобів;
- кластерний аналіз та метод аналогії при здійсненні огляду вітчизняних та міжнародних аспектів класифікації, порядку визнання та оцінки основних засобів;
- методи опису та спостереження при наданні характеристики організації бухгалтерського обліку та узагальнення наявних підходів до методики синтетичного та аналітичного обліку основних засобів на підприємстві;
- метод системного та комплексного аналізу при розкритті порядку відображення інформації про основні засоби у звітності;

– методи аналізу та синтезу при проведенні практичного аналітичного дослідження складу, структури та ефективності використання основних засобів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних і практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аналізу основних засобів в сучасних умовах функціонування підприємства. Найбільш вагомі теоретичні та практичні висновки, що визначають новаторський характер дослідження, включають наступне:

– проаналізовано та виділено найважливіші складові облікової політики підприємства щодо основних засобів, що сприятиме більш ґрунтовній та системній організації обліку цих активів;

– удосконалено методику аналітичного та синтетичного обліку руху основних засобів на підприємстві, шляхом деталізації відповідних субрахунків, розробки аналітичних рахунків та уточнення кореспонденції рахунків. Що забезпечить формування важливої для управління облікової інформації;

– розкрито питання обліку ремонту основних засобів та запропоновано впровадження класифікації ремонтних робіт за фасетним методом, що дасть змогу ефективно проводити ідентифікацію видів ремонтів об'єктів основних засобів;

– запроваджено комплекс заходів щодо поліпшення обліку та аналізу стану та руху основних засобів, зокрема запропоновано графік документообігу, що посилить точність інформації та ефективність проведення аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці основних напрямів і конкретизації рекомендацій з удосконалення обліку основних засобів, їх оцінки та класифікації, проведення аналізу ефективності використання, що сприятиме подальшому удосконаленню бухгалтерського обліку основних засобів, підвищення його аналітичності та оперативності.

Результати дослідження було оприлюднено у збірнику матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої 65-й річниці Факультету обліку та податкового

менеджменту, що відбувалася в КНЕУ імені Вадима Гетьмана 24 квітня 2024 року.

Інформаційна база дослідження. Під час проведення дослідження було використано роботи вітчизняних та закордонних науковців, що стосуються обраної теми, законодавчі та нормативно-правові документи, фінансову звітність Товариства з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод».

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, порядок визнання та класифікація основних засобів

Ефективне функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах господарювання вимагає наявності різного роду активів. Найбільш вагомим та високовартісним активом для будь-якого суб'єкта господарювання є необоротні активи. Вони забезпечують не лише виробництво (обладнання, станки, технічні лінії тощо), але й умови господарської діяльності підприємства (споруди, будівлі, машини та інші).

Необоротні активи підприємства становлять основну частину активів та є одним із найважливіших частин його майна. Від того, яким чином вони сформовані на початку господарської діяльності, як використовуються надалі, та як змінюється їх якість та структура залежить майбутній успіх підприємства в довгостроковій та короткостроковій перспективі. Оскільки необоротні активи можна з точністю вважати фундаментом господарської діяльності будь-якого підприємства, а їх достатня кількість яка забезпечує безперебійний процес виробництва та зумовлює важливість їх раціонального використання сприяє дослідженню їх сутності для достовірного відображення про них інформації в обліку підприємства.

Дослідженням економічної природи необоротних активів як об'єктів фінансового обліку та управління, займалися такі вітчизняні вчені: Дерун І.А., Семейона В.С., Загородній А.Г., Ванкевич В.Є., Бутинець Ф.Ф., Гаценко О.П. та інші.

На думку Семейона В.С. під терміном необоротні активи слід розуміти «сукупність матеріальних ресурсів і нематеріальних прав виражених у грошовій

формі, які використовуються підприємством для досягнення його цілей (отримання економічних вигід або забезпечення адміністративних, соціально-культурних цілей) протягом тривалого періоду (більше одного року або операційного циклу)» [49, с. 145]. Таке трактування забезпечує розуміння сутності даного виду майна підприємства, незалежно від його форми, власності чи організаційно-правової форми.

Загородній А.Г. зазначає, що необоротні активи – це «сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності» [21]. Такий підхід дає можливість зрозуміти, що необоротні активи можуть використовуватися підприємством протягом довгострокового періоду у його господарській діяльності.

З метою конкретизації сутності необоротних активів Дерун І.А. пропонує інтерпретувати їх як «сукупність малоліквідних матеріальних засобів, фінансових ресурсів і прав, які контролюються суб'єктом господарювання і використовуються в господарській діяльності протягом більше одного року або операційного циклу за умови, що суб'єкт господарювання очікує отримати від них економічну вигоду в майбутньому» [49, с. 145]. Таке визначення є більш вичерпним, оскільки в ньому необоротні активи розглядаються як ресурси господарського потенціалу, які пов'язані з відтворювальним процесом, поєднують інвестиційно-інноваційні частини для досягнення результативної діяльності підприємства.

Ванкевич В.Є. трактує необоротні активи як «довгострокові нематеріальні й матеріальні активи, більша частина яких бере участь в процесі виробництва продукції, послуг та робіт більше одного року і кругообігу засобів підприємства, забезпечує приплив грошових засобів» [17, с. 124].

Аналіз наукових досліджень дає підстави вважати, що сутність поняття «необоротні активи» неможливо однозначно тлумачити. Загальновизначене тлумачення відсутнє, оскільки наявна велика кількість підходів щодо визначення цього поняття, що свідчить про еволюцію поглядів в економічній теорії. Проте, узагальнюючи твердження науковців, можна сказати, що необоротні активи – це

матеріальні та нематеріальні ресурси підприємства, що забезпечують його функціонування та більша частина яких бере участь в процесі виробництва продукції, робіт та послуг, і термін їх корисного використання більше одного року чи операційного циклу.

На основі дослідження літературних джерел можна виділити такі основи ознаки необоротних активів:

- є власністю підприємства;
- утримується для цілей використання у господарській та виробничій діяльності;
- можна використовувати тривалий період (більше одного року або операційного циклу).

Визначення складу необоротних активів передбачає їх поділ на певні групи. Так, відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО 1) необоротні активи відображаються у балансі за такими статтями:

- Нематеріальні активи;
- Незавершені капітальні інвестиції;
- Основні засоби;
- Інвестиційна нерухомість;
- Довгострокові біологічні активи;
- Довгострокові фінансові інвестиції;
- Довгострокова дебіторська заборгованість;
- Відстрочені податкові активи;
- Інші необоротні активи;
- Гудвіл [31].

Найбільшу питому вагу в необоротних активах суб'єктів господарювання займають основні засоби. Це також підтверджують і статистичні дані, зібрані Державною службою статистики України (табл. 1.1).

Так, статистичні дані про необоротні активи, що наведені у табл. 1.1, були

сформовані з урахуванням даних ініціативно поданих звітів підприємств по всій Україні.

Таблиця 1.1 – Необоротні активи підприємств України за видами активів за 2020-2022 роки

Рік		2020		2021		2022	
№	Необоротні активи	Первісна вартість, тис грн	Структура, %	Первісна вартість, тис грн	Структура, %	Первісна вартість, тис грн	Структура, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Основні засоби	9082276375	92,8	9764399499	92,4	10527903088	92,1
2	Довгострокові біологічні активи	40071895	0,4	38153873	0,4	41617722	0,4
3	Інші необоротні активи	267723799	2,7	303275711	2,9	357166463	3,1
4	Нематеріальні активи	286244739	2,9	352078629	3,3	379308035	3,3
5	Інвестиційна нерухомість	107855073	1,1	11850333	1,1	124155311	1,1
Всього		9784171881	100,0	10569758045	100,0	11430150619	100,0

Джерело: сформовано автором на основі даних Державної служби статистики України за 2020 – 2022 роки [45]

Проведене дослідження підтверджує позицію, що у складні необоротних активів, найбільшу питому вагу займають саме основні засоби, що в загальному становлять понад 90 % всіх необоротних активів різних підприємств. Тому дослідження питання сутності основних засобів є актуальним будь-коли, оскільки даний актив є базою для будь-якого підприємства.

Важливість основних засобів неможливо переоцінити, адже саме за допомогою цих активів суб'єкт господарювання розпочинає свою діяльність та в майбутньому може її розширити.

Як економічна категорія основні засоби являють собою засоби праці, які необхідні для здійснення господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Під засобами праці слід розуміти річ чи комплекс речей, яку працівник розміщує між собою та предметом праці так, аби вона була провідником його дій на цей предмет [23]. Засоби праці можуть бути двох видів: знаряддя праці та предмети, які забезпечують умови праці.

Так, знаряддя праці є тими засобами, які допомагають виробляти матеріальні та духовні цінності (наприклад: машини, верстати, обладнання, інструменти тощо). Тобто, вони призначені для того, щоб діяти на предмет праці та видозмінювати його у процесі виробництва для отримання необхідного блага.

До предметів, що забезпечують умови праці відносять: будинки, споруди, транспортні засоби, господарський інвентар тощо [23]. Вони створюють саме умови для організації та ведення виробничого процесу.

Характерними ознаками засобів праці є: використовуються тривалий період, беруть участь у процесі діяльності, зберігають натуральну форму, проте поступово переносять свою вартість на виготовлений продукт у формі амортизації.

Отже, економічна сутність основних засобів полягає в тому, що вони є засобами праці, які мають вартість та функціонують тривалий час на підприємстві у своїй незмінній формі, а їхня вартість поступово переноситься на новий виготовлений продукт.

Нині економічна література насичена великою кількістю визначень і трактувань поняття «основні засоби».

Зважаючи на це, дослідження даного поняття пропонуємо провести за такими напрямками:

- 1) трактування основних засобів, що надають вітчизняні та зарубіжні вчені;
- 2) визначення основних засобів у нормативно-правових документах.

Питання сутності основних засобів хвилювало багатьох вчених та науковців як багато років тому, так і сьогодні. У сучасних наукових дослідженнях існує багато поглядів щодо трактування терміну «основні засоби», деякі з них представлені у табл. 1.2.

Аналіз наукової літератури, дозволяє стверджувати, що більшість вітчизняних науковців при розкритті сутності поняття «основні засоби» акцентують на таких ключових критеріях цих активів, а саме:

- матеріальність – основні засоби мають матеріально-речову форму;

Таблиця 1.2 – Сутність поняття «основні засоби» в економічній вітчизняній літературі

Автор	Визначення
Завадський Й. С.	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.
Гарвись М. О.	Основні засоби – умовний вартісний вимір сукупності матеріальних активів, які використовуються у процесі виробництва продукту, виконання робіт з товароруку та надання послуг, що мають термін корисного використання більше одного операційного циклу і поступово переносять свою вартість на нову продукцію, товари, послуги у вигляді амортизаційних відрахувань.
Зінкевич О. В.	Основні засоби – матеріальні активи – об’єкти реального інвестування, які зазнають зносу і забезпечують задоволення інтересів власників, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довше за рік).
Бутинець Ф. Ф.	Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року.
Верхоглядова Н. І.	Основні засоби – це грошові кошти, інвестовані в основні фонди виробничого і невиробничого призначення.
Неміш Ю. В.	Основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які утримуються суб’єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року, чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання.
Агрес О. Г.	Основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься в міру фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції проведенням амортизаційних відрахувань.

Джерело: згруповано автором за інформацією [11, с. 1113; 16, с. 179]

– призначення – застосовуються з метою використання їх у процесі виробництва, здавання в оренду, постачання товарів чи надання послуг, здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій;

– строк корисного використання – понад рік або операційний цикл, якщо він більше одного року;

– амортизація – поступове перенесення вартості основного засобу, що бере участь у виробничому процесі чи господарській діяльності, на виготовлений продукт шляхом амортизаційних відрахувань;

– економічна вигода – існує ймовірність, що суб'єкт господарювання отримає в майбутньому економічні вигоди від використання об'єкта основного засобу у господарській діяльності.

Сутність поняття «основні засоби» також досліджували й зарубіжні вчені у своїх наукових роботах (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Сутність поняття «основні засоби» в економічній зарубіжній літературі

Автор	Визначення
Варрен К. С., Рив Д. М., Дукас Д. І.	Основні засоби – це довгострокові або відносно постійні активи, такі як обладнання, машини, будівлі та земля.
Стівен Браг	Основні засоби – це елемент, термін корисного використання якого охоплює декілька звітних періодів і вартість якого перевищує певний мінімальний ліміт (так званий ліміт капіталізації).
Пітерсон Р. Х.	Основний засіб – це актив, який має такі характеристики: - він включає в себе ймовірну майбутню вигоду, яка передбачає здатність, окремо або в поєднанні з іншими активами, об'єднувати безпосередньо чи опосередковано з майбутніми частими грошовими потоками; - конкретний суб'єкт господарювання може отримати користь і контролювати доступ інших до нього; - угода або інша подія, що породжує право суб'єкта господарювання або контроль над ним, вже відбувся.

Джерело: [42, с. 38]

Таким чином, суттєвої різниці між трактуванням поняття «основні засоби» у працях зарубіжних і вітчизняних вчених немає, перші своєю чергою наголошують на таких найважливіших характеристиках основних засобів як матеріальність та строк корисного використання, і також вказують на вартісну межу активів, про що не говорять вітчизняні науковці. Проте загалом вчені сходяться на думці, що основні засоби є активами підприємства, що мають матеріальну форму, можуть використовуватися протягом періоду, що є більшим ніж операційний цикл, та їхня вартість поволі знижується внаслідок морального або фізичного зносу.

Розглянемо далі, як термін «основні засоби» розкривається у чинних нормативно-правових документах (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Сутність поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах

Нормативно-правовий акт	Визначення
Податковий кодекс України	Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання і оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби»	Основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві / діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Джерело: згруповано автором за інформацією [27, 32, 33, 38]

Визначення сутності поняття «основні засоби», що наведені у нормативно-правових документах дають змогу зрозуміти, що не існує єдиного підходу до трактування даного поняття.

Так, Податковий кодекс України (далі – Податковий кодекс) до критеріїв визначення основних засобів додає ще один критерій, а саме критерій вартості.

Тобто, у податковому обліку, всі матеріальні активи підприємства, вартість яких перевищує 20 000 гривень, слід відносити до основних засобів [38]. Проте у бухгалтерському обліку, що формується на основі національних стандартів, вартісний критерій для визнання активів основними засобами, кожне підприємство визначає самостійно у своїй обліковій політиці.

Стосовно визначення основних засобів, що наводиться у національних та міжнародних стандартах, ці поняття співпадають, що зумовлено тим, що при написанні національних стандартів за основу були взяті міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Таким чином, узагальнюючи та систематизуючи сучасні наукові погляди та нормативно-правову базу, пропонуємо авторське бачення поняття «основні засоби», під яким слід розуміти активи, що мають матеріальну форму та використовуються підприємством у господарській діяльності для виробництва товарів або надання послуг, та під час виконання адміністративних або соціальних цілей, строк корисного використання яких становить більше одного року, і яким притаманна тенденція до зносу.

З метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, об'єкти обліку слід групувати за окремими ознаками, тобто класифікувати.

В загальному під класифікацією слід розуміти науковий метод дослідження природи явищ та об'єктів із застосуванням визначених правил для її систематизації. Вона допомагає знаходити найбільш характерні ознаки об'єктів, які досліджуються, порівнювати їх, та встановлювати певні особливості та закономірності й на цій основі аргументувати вибір методу обробки та аналізу. Як наука, класифікація є основою теорії бухгалтерського обліку, яка дає можливість підкреслити загальні підходи у вивченні облікових процесів.

Під класифікацією основних засобів слід розуміти процес групування основних засобів за певними ознаками у якісно однорідні групи [20, с. 106].

В діяльності підприємства науково обґрунтована класифікація основних засобів необхідна при організації синтетичного та аналітичного обліку, інвентаризації, нарахуванні амортизації та розрахунку зносу.

Багато науковців у своїх роботах, досліджували питання класифікації основних засобів, так Савченко В.Я. та Завгородний В.П. виділяють тільки одну класифікаційну ознаку основних засобів – за характером участі у процесі відтворення і відповідно поділяють на виробничі та невиробничі основні засоби [50, с. 136].

Більш детальну класифікацію основних засобів у своїй науковій роботі надає Ткаченко Н.М. Вона пропонує групувати основні засоби за такими ознаками: за галузями народного господарства, за функціональним призначенням, за використанням, за натурально-матеріальним складом, за приналежністю [50, с. 142].

Зінкевич О.В. у своїй дисертації виділила такі класифікаційні ознаки: за відношенням до виду діяльності, з метою формування інтегрованої звітності, за строком корисної експлуатації, за джерелом фінансування, за функціональним призначенням [50, с. 144].

Таким чином, дослідивши наукові підходи до класифікації основних засобів, на наш погляд можна виділити такі основи ознаки групування основних засобів, які представлено на рис. 1.1.

Так, на вибір та використання об'єктів основних засобів впливає галузь діяльності, яка має свою специфіку, тому основні засоби за галузевою ознакою поділяються на: промислові, сільськогосподарські, будівельні, транспортні, зв'язку, торгівельні тощо.

Основні засоби за функціональним призначенням можуть поділяти на виробничі та невиробничі [20, с. 108]. До виробничих основних засобів слід відносити ті об'єкти які безпосередньо беруть участь у виробництві готової продукції, наданні послуг чи виконанні робіт (наприклад: машини та обладнання, будівлі чи споруди). Своєю чергою, невиробничі основні засоби охоплюють ті об'єкти, які не беруть безпосередньої або побічної участі у виробничому процесі, вони в основному призначенні для задоволення соціальних потреб працівників (наприклад: їдальні, транспортні засоби, споруди житлово-комунального призначення тощо).

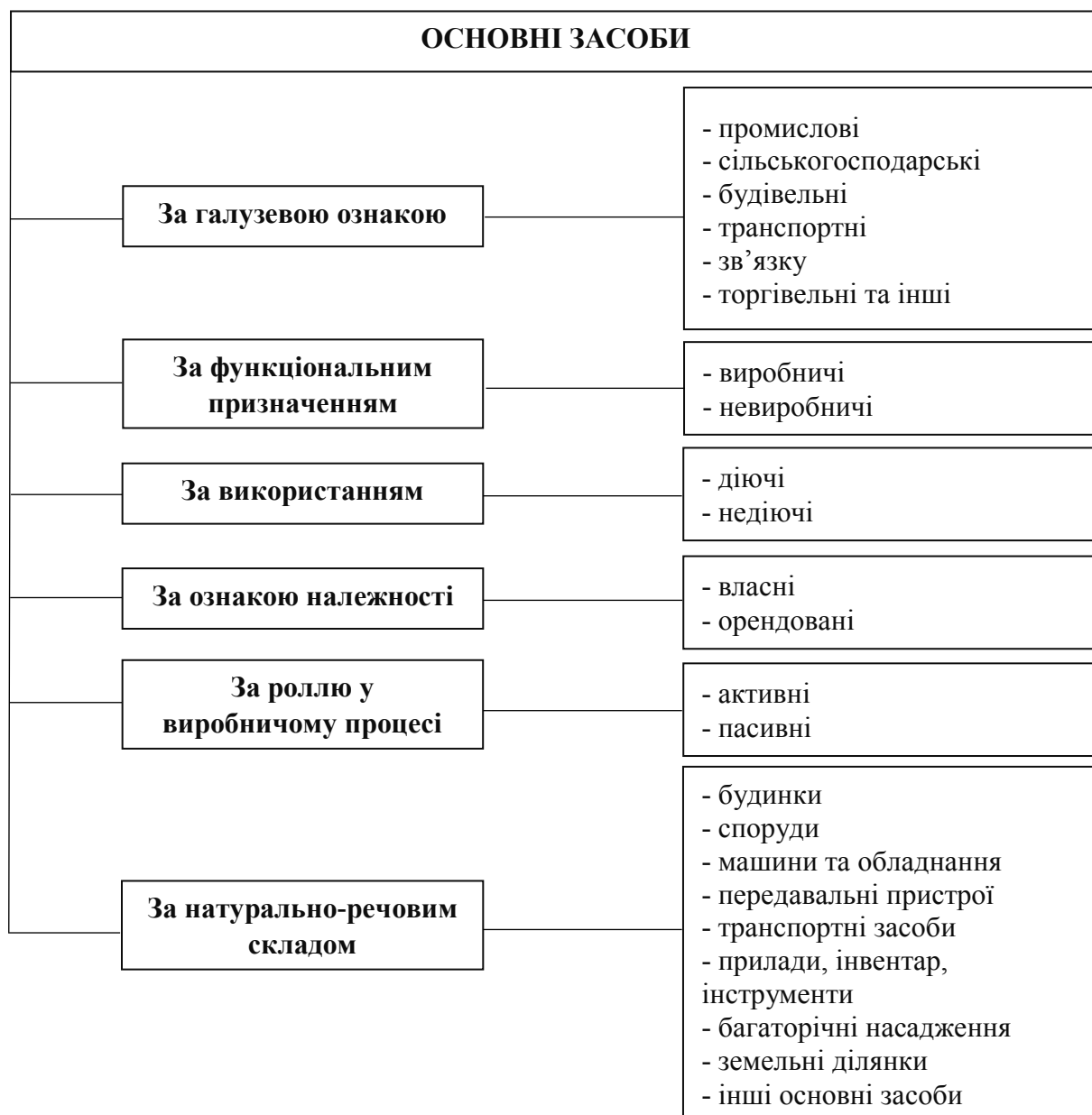

Рисунок 1.1 – Класифікація основних засобів

Джерело: побудовано автором за інформацією [20, с. 108; 50, с. 144]

За способом використання основні засоби можна поділити на діючі та недіючі. Діючі основні засоби – це об'єкти, які знаходяться в експлуатації, інакше кажучи, об'єкти які активно беруть участь у роботі підприємства в даний час. Недіючі основні засоби – це об'єкти, що в даний період не використовуються підприємством у господарській діяльності, тобто знаходяться на консервації [20, с. 109].

За ознакою належності основні засоби поділяють на власні та орендовані. До власних основних засобів відносять ті об'єкти які належать підприємству на

правах володіння або власності. Вони відображаються в складі балансу підприємства та формуються за рахунок певного джерела (внески засновників чи акціонерів до статутного капіталу, цільове фінансування, власні прибутки підприємства тощо). До орендованих основних засобів належать об'єкти, що не є власністю підприємства, а використовуються відповідно до договору оренди. Вони відображаються на балансі орендодавця та на позабалансових рахунках орендаря.

Також основні засоби можуть поділяти на активні та пасивні за роллю у виробничому процесі. Активні основні засоби являють собою ті об'єкти які безпосередньо впливають на процес виробництва, тобто вони є тими засобами праці, які перетворюють оборотні засоби на готову продукцію (наприклад: устаткування, робочі машини, обладнання та інші, які прямо залучені у виробничому процесі). Пасивні основні засоби – це ті об'єкти, які активно не використовуються у виробництві, проте є необхідною умовою його здійснення. Тобто у разі їх відсутності здійснення виробничого процесу унеможлиблюється. До таких об'єктів відносять: обладнання, будівлі, споруди, транспортні засоби тощо, які використовуються у процесі управління основною діяльністю.

Основні засоби за натурально-речовим складом поділяють на:

- Будинки, тобто приміщення, які пристосовані для тимчасового або постійного перебування в них людей, а також об'єкти власності, що пов'язані функціонально з такими приміщеннями [20, с. 109]. До будівель відносять: будинки, квартири, кімнати в комунальних квартирах, дачні будинки, гаражі тощо.

- Споруди – об'єкти нерухомості, що відмінні від будівель (насосні станції, водонапірні башти, очисні споруди тощо).

- Машини та обладнання, тобто механізми або сукупність механізмів, які призначенні для виконання будь-якої роботи (верстати, обчислювальна техніка, вимірювальні пристрої тощо).

- Передавальні пристрої – це активи, які створені для виконання спеціальних функцій з передачі речовин, енергії, сигналу або інформації (електромережі, нафтопроводи, водопроводи, теплові й газові мережі тощо).

– Транспортні засоби – це засоби, що пов’язані переміщенням вантажу або людей (автомобілі, електрокари тощо).

– Прилади, інвентар, інструменти – це засоби, які призначенні для здійснення роботи (столи, крісла, драбини тощо).

– Багаторічні насадження – активи, які не пов’язані із сільськогосподарською діяльністю. До цієї групи зазвичай відносять насадження, які призначенні для озеленення територій тощо.

– Земельні ділянки – це частина земельної поверхні, яка має установлені межі, певне місцем розташування та характеризується природними параметрами, господарським і правовим станом.

– Інші основні засоби, тобто до них відносять будь-які об’єкти основних засобів, що не увійшли до попередніх груп [20, с. 109].

В Україні на законодавчому рівні класифікація об’єктів основних засобів закріплена в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі – НП(С)БО 7) [32] та Податковому кодексі [38].

Так, для цілей бухгалтерського обліку, відповідно до НП(С)БО 7, основні засоби класифікують за групами, що наведені на рис. 1.2.

Податковий кодекс класифікує основні засоби з метою розрахунку амортизації для коригування фінансового результату до оподаткування на податкові різниці. Оскільки відповідно до статті 134 Податкового кодексу високодохідні підприємства, у яких дохід від будь-якої діяльності за звітний період перевищує сорок мільйонів гривень повинні коригувати свій фінансовий результат до оподаткування на податкові різниці, однією з яких є розрахунок амортизації основних засобів відповідно до пункту 138.3 статті 138 Податкового кодексу [38, с.с.134, 138]. Тому в Додатку А наведено класифікацію основних засобів та інших необоротних матеріальних активів з урахуванням мінімально допустимих строків їх корисного використання, що наведена у Податковому кодексі.

Рисунок 1.2 – Класифікація основних засобів за НП(С)БО 7 та МСБО 16

Джерело: розроблено автором за інформацією [27, 32]

Разом з цим, сьогодні багато підприємств використовує для ведення обліку міжнародні стандарти, тому доречно розглянути класифікацію яку надають і ці стандарти. Так, для обліку основних засобів у міжнародній практиці використовують Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі – МСБО 16). Цей стандарт пропонує ділити основні засоби на певні класи. Під класом основних засобів слід розуміти «групу активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання» [27]. Так, відповідно до МСБО 16 основні засоби слід ділити на класи активів, що наведено на рис. 1.2.

Слід зазначити, що віднесення об'єкта основного засобу до тієї чи іншої групи впливає на:

- субрахунок бухгалтерського обліку;
- мінімальний строк корисного використання;
- складання інвентаризаційного номера;
- застосування елементів облікової політики, зокрема методу амортизації, визначення ліквідаційної вартості та строку корисного використання;
- оцінку та подальшу переоцінку об'єктів основних засобів.

Таким чином, розглянувши класифікацію основних засобів в економічній літературі та дослідивши нормативно-правові акти, можна стверджувати, що правильно згрупована класифікація основних засобів допомагає суб'єкту господарювання ефективно управляти цими активами, оптимізувати бухгалтерський облік та підвищити загальну ефективність.

1.2 Оцінка та переоцінка основних засобів

Всі господарські явища та процеси, майно та зобов'язання в бухгалтерському обліку повинні бути оцінені в грошовому виразі. З цією метою використовується такий метод бухгалтерського обліку як оцінка.

Оцінка є способом вираження за допомогою грошового вимірника господарських операцій, джерел їх утворення і господарських процесів та їх результатів.

Суб'єкти господарювання, що діють на території України, повинні здійснювати бухгалтерський облік та складати фінансову звітність у національній валюті України.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтується на таких принципах, зокрема єдиного грошового вимірника, який передбачає «вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій

підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці» [39, с. 4].

Основні засоби є активами підприємства, і враховуючи вище зазначене підлягають вартісному вимірюванню. Питання оцінки основних засобів посідає ключове місце у фінансовій звітності та у бухгалтерському обліку загалом. Вона потрібна для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їхньої структури та динаміки, розрахунку економічних показників господарської діяльності тощо.

Крім того, вартісна оцінка наявності та руху основних засобів потрібна для формування ефективного виробництва та конкурентоспроможності підприємства.

Відповідно до пункту 6 НП(С)БО 7 об'єкти основних засобів визнаються активами, якщо зокрема їх вартість можна достовірно визначити [32, п. 6]. Тому згідно з даним стандартом та залежно від стану, характеру основних засобів та часу оцінки розрізняють декілька видів вартості основних засобів, які узагальнено на рис. 1.3.

Види вартості основних засобів підприємства		
Первісна вартість	→	Історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.
Ліквідаційна вартість	→	Сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).
Чиста вартість реалізації необоротних активів	→	Справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію.
Справедлива вартість	→	Сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату.
Залишкова вартість	→	Різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу і сумою його накопиченої амортизації (зносу).
Переоцінена вартість	→	Вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Рисунок 1.3 – Види вартості основних засобів підприємства

Джерело: згруповано автором за інформацією [32]

Так основною вартістю, яку використовують для оцінки основних засобів при їх надходженні на підприємство є первісна вартість. Тобто це історична (фактична) собівартість основних засобів, яка витрачається для їх придбання або створення. Проте, основні засоби можуть надходити на підприємство різними шляхами й це впливає на формування їхньої первісної вартості, що відображено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Формування первісної вартості основних засобів відповідно до шляхів їх надходження

Шляхи надходження основних засобів	Первісна вартість
Капітальні інвестиції (будівництво, придбання від постачальників, самостійне виготовлення)	Історична (фактична) собівартість, яка складається з таких витрат: • суми, що сплачується постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків); • реєстраційна збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів; • суми ввізного мита; • суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству); • витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів; • витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів • інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.
Купівля декількох об'єктів за загальною сумою	Розподіл загальної суми купівля на суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів.
Безоплатно отримані основні засоби	Справедлива вартість на дату отримання.
Внесок до статутного капіталу	Справедлива вартість, погоджена із засновниками (учасниками) підприємства.
Переведені з оборотних активів, товарів, готової продукції	Собівартість, яка визначена згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати».
Обмін на подібний об'єкта	Залишкова вартість переданого об'єкта або справедлива вартість.
Обмін на неподібний об'єкта	Справедлива вартість переданого немонетарного активу, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів.

Джерело: згруповано автором за інформацією [13,32]

Тобто первісною вартістю основних засобів, що надходять на підприємство в результаті придбання за кошти, будуються підрядним або господарським способом, виготовляються самостійно підприємством є їх фактична (історична) собівартість, яка складається з витрат, що наведені в табл. 1.5. В інших випадках надходження на підприємство, об'єкти основних засобів слід оцінювати за справедливою вартістю.

Слід зазначити, що первісна вартість основних засобів може бути змінена (збільшена чи зменшена) внаслідок таких подій:

- модернізації, добудови, модифікації, дообладнання, реконструкції та часткової ліквідації об'єкта;
- виявлення в процесі інвентаризації об'єктів основних засобів, які не обліковувались підприємством;
- у разі проведення експертної оцінки вартості майна;
- при повній амортизації високоліквідного обладнання;
- якщо залишкова вартість об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу [32].

Крім того, всі витрати, що здійснює підприємство для підтримання об'єкта основного засобу в робочому стані (наприклад: проведення технічного огляду, ремонту, обслуговування тощо) та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання слід включати до складу витрат періоду [32].

Як було зазначено вище, для оцінки основних засобів також використовують справедливу вартість, а саме при безоплатному отриманні, внеску до статутного капіталу чи обміну об'єктів основних засобів.

Справедлива вартість являє собою суму коштів, за яку можна продати основний засіб або оплатити певні зобов'язання за звичайних умов та на певну дату [32]. Таке визначення також надають і міжнародні стандарти, що свідчить, проте що оцінка основних засобів за справедливою вартістю у міжнародній практиці є схожою із вітчизняною.

Слід зазначити, що підприємства в операціях з основними засобами, також

застосовують і ліквідаційну вартість. Вона являє собою суму коштів, яку підприємство має намір отримати від ліквідації або реалізації основних засобів після закінчення строку їх експлуатації, за вирахуванням витрат, що пов'язані з продажем чи ліквідацією [13].

Справедлива та ліквідаційна вартість об'єктів основних засобів на підприємствах визначаються постійно діючою комісією, порядок створення якої має бути визначений в обліковій політиці підприємства.

Основні засоби у балансі підприємства відображаються за залишковою вартістю. Тобто це вартість, що відображає різницю між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк корисного використання об'єкта основного засобу.

Оскільки основною метою ведення бухгалтерського обліку є надання внутрішнім та зовнішнім користувачам правдивої, повної й неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, та враховуючи постійний вплив інфляції та інші ринкові механізми, що впливають на формування вартості об'єктів основних засобів, важливим методом оцінки в цьому випадку є переоцінка основних засобів.

Так, переоцінка основних засобів здійснюється підприємством з метою приведення вартості об'єктів основних засобів, що фактично наявна в бухгалтерському обліку, до її реального ринкового рівня [32]. Головною ціллю переоцінки є прагнення підприємства до достовірності фінансової звітності. Тому підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість такого об'єкта на дату балансу суттєво відрізняється від його справедливої вартості.

Слід зазначити, що Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів рекомендується прийняти як поріг суттєвості для проведення переоцінки об'єктів основних засобів такі величини:

- 1 % чистого прибутку або збитку підприємства;
- 10 % відхилення залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості [25].

Переоцінці об'єкта основних засобів підлягають такі компоненти: первісна

вартість та накопичений знос.

Відповідно до НП(С)БО 7 переоцінена первісна вартість об'єкта основних засобів та сума накопиченого зносу визначається як множення відповідно первісної вартості й суми накопиченого зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки, який своєю чергою визначається як ділення справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється на його залишкову вартість [32]. Порядок проведення переоцінки об'єкта основних засобів коротко узагальнено на рис. 1.4.

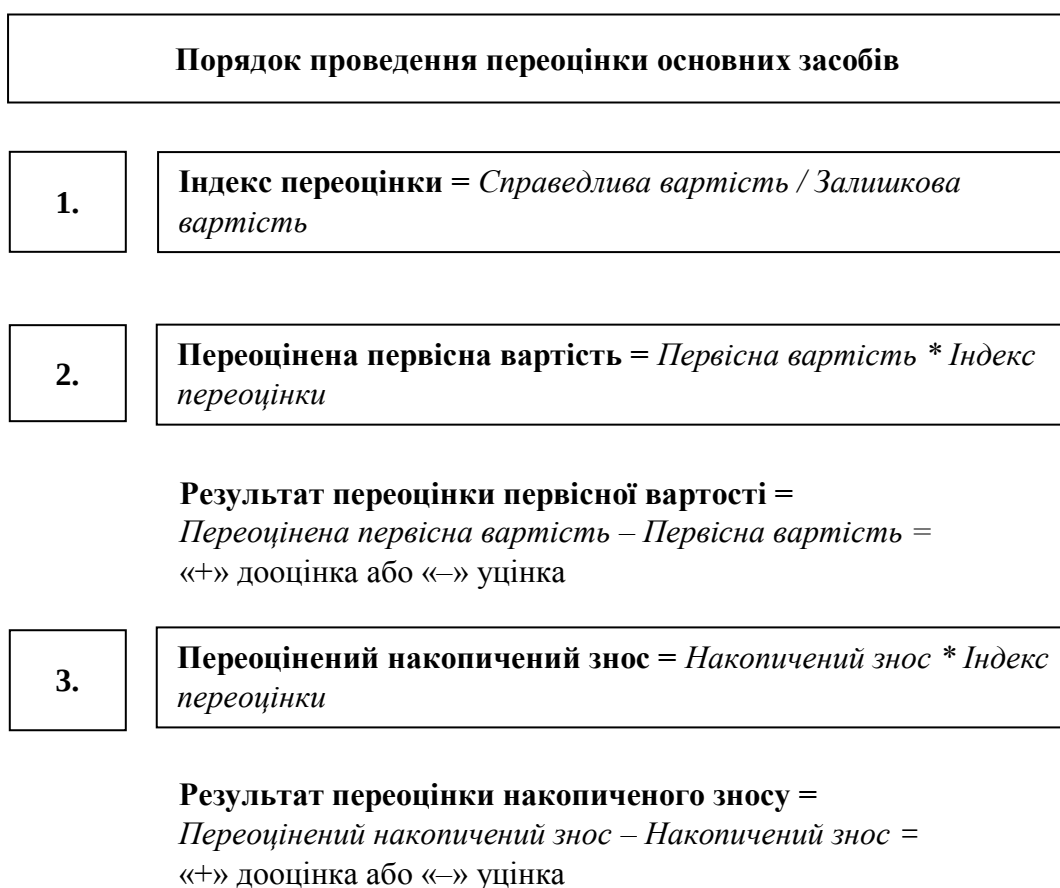

Рисунок 1.4 – Порядок проведення переоцінки основних засобів

Джерело: згруповано автором за інформацією [32]

Результатом переоцінки об'єкта основних засобів може бути:

- дооцінка – збільшення вартості об'єкта, яка включається до складу капіталу в дооцінках;
- уцінка – зменшення вартості об'єкта, що зараховується до складу витрат звітного періоду.

Проведення переоцінки об'єктів основних засобів є тільки правом підприємства, а не його обов'язком, тому приймаючи рішення про проведення переоцінки цих активів слід пам'ятати про таке:

- якщо прийнято рішення про проведення переоцінки одного об'єкту основних засобів, то доведеться на цю саму дату переоцінювати всі об'єкти групи, до якої належить цей основний засіб [32];

- якщо переоцінка окремої групи об'єктів була проведена, то згодом потрібно буде проводити її переоцінку з такою регулярністю, щоб залишкова вартість цих об'єктів на дату балансу суттєво не відрізнялася від їх справедливої вартості [32];

- підприємство не може проводити переоцінку об'єктів основних засобів власними силами, оскільки оцінку може здійснювати тільки суб'єкт оціночної діяльності, тому переоцінка цих активів потребуватиме додаткових витрат.

Таким чином, питання відображення реальної вартості об'єктів основних засобів у фінансовій звітності є актуальним завжди, оскільки ці активи підприємство може використовувати тривалий період у своїй господарській діяльності, що зумовлює регулярний перегляд їхньої вартості враховуючи вимоги нормативно-правових актів.

1.3 Облікова політика підприємства щодо основних засобів

Облікова політика підприємства є важливим інструментом, який дає можливість оптимально поєднувати одночасно державне регулювання та власну ініціативу підприємства стосовно питань організації та ведення бухгалтерського обліку.

Облікова політика – це сукупність методів, процедур та принципів, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку та складання й подання фінансової звітності [39].

Ключовим завданням облікової політики є забезпечення одержання

достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, з метою прийняття відповідних управлінських рішень різними користувачами бухгалтерської звітності.

Облікова політика розробляється самостійно підприємством відповідно до НП(С)БО 1 та знаходить своє відображення у наказі або положенні про облікову політику [31].

Формування облікової політики стосовно основних засобів є одним із важливих етапів її розробки та складання. Зміст облікової політики в основному залежить від специфіки діяльності підприємства. Тому, формуючі облікову політику, слід враховувати фактори які на неї впливають. Так, в роботі виділено найбільш вагомі фактори впливу, які відобразили на рис. 1.5.

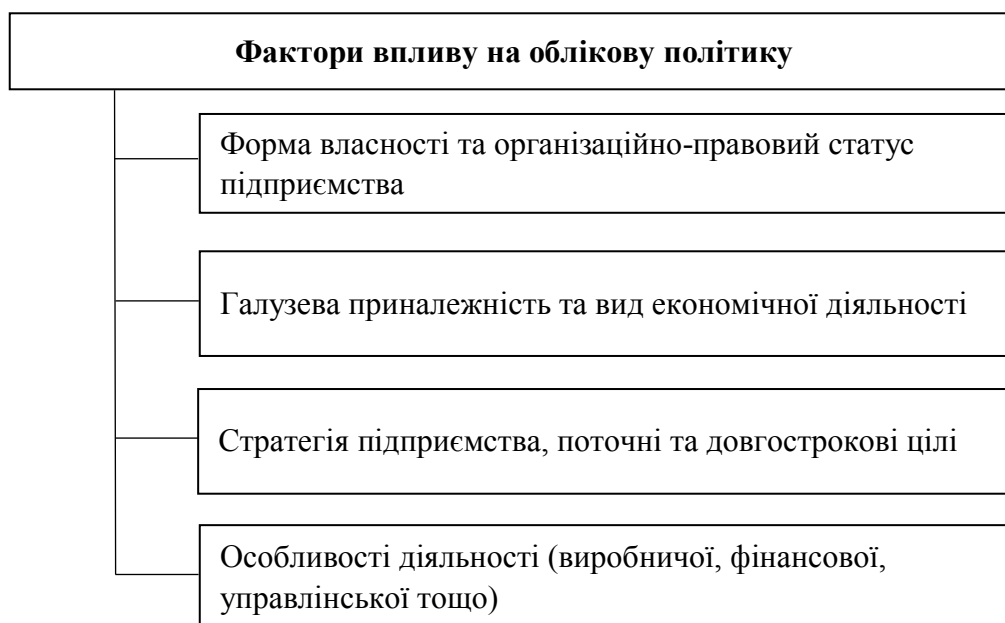

Рисунок 1.5 – Фактори впливу на облікову політику підприємства

Джерело: згруповано автором за інформацією [1; 15, с. 1152]

Дослідженням елементів облікової політики щодо основних засобів займалися багато вчених, а саме: Кулик В.А., Лузан Ю.Я., Гаврилюк В.М., Жук В.М., Сердюк В.М. та інші, всі вони розглядали різну кількість елементів, проте на наш погляд за доцільне зацентрувати на таких:

1. Одиниця обліку основних засобів. Встановлюється кожним підприємством самостійно як однорідна група об'єктів чи конкретний об'єкт зі

своєю назвою [31].

Відповідно до НП(С)БО 7 та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів підприємствам надано альтернативні варіанти для вибору одиниці обліку основних засобів, а саме:

- закінчений пристрій з усім приладдям та пристосуваннями до нього;
- конструктивно відокремлений предмет, який призначений для виконання певних самостійних функцій;
- відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів різного або однакового призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, керування, приладдя та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно;
- інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, яка контролюється підприємством [32].

2. Класифікація основних засобів. Детально класифікацію основних засобів було розглянуто у підрозділі 1.1, враховуючи вище зазначене, можна стверджувати, що підприємства мають широку базу для класифікації основних засобів, як за вимогами національних стандартів та методичних рекомендацій, так і за податковим законодавством. Також багато вчених пропонують і окремі види класифікаційних груп на які доречно поділити основні засоби з метою групування інформації про них для прийняття ефективних управлінських рішень, а саме: власні та орендовані, активні та пасивні, діючі та недіючі тощо.

3. Строк корисного використання основних засобів. При визнанні активом об'єкта основного засобу та зарахуванні його на баланс, суб'єкт господарювання повинне визначити строк його корисного використання.

Строк корисного використання (експлуатації) – це очікуваний період часу, впродовж якого підприємство планує використовувати відповідний об'єкт основного засобу або з його використання буде виготовлено підприємством очікуваний обсяг продукції (послуг) [32]. Оскільки строк експлуатації визначається виходячи з корисності об'єкта основного засобу для кожного

підприємства він може бути різний, а саме відрізнятися від технічного строку корисного використання контрактного об'єкта.

Відповідно до НП(С)БО 7 строк корисного використання об'єктів основних засобів може встановлюватися підприємством самостійно, проте враховуючи: фізичний та моральний знос; очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його продуктивності чи потужності; правові та інші обмеження стосовно строків використання або інші фактори [32].

Крім того, при визначенні строку корисного використання керівництво підприємства враховує свій досвід та ринкову ситуацію.

4. Визначення вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів. Так, відповідно до податкового законодавства, до складу основних засобів слід відносити об'єкти, якщо їх вартість перевищує 20 000 гривень, всі інші об'єкти, що мають вартість нижче цього порогу слід зараховувати до складу малоцінних необоротних матеріальних активів [38]. Проте кожне підприємство самостійно може визначити свою вартісну межу для віднесення об'єктів до складу основних засобів, про що вказати в наказі про облікову політику.

5. Метод нарахування амортизації. Чинним законодавством передбачено п'ять методів нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, виробничий, кумулятивний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості [32]. Кожне підприємство самостійно визначає який метод застосовувати до тієї чи іншої групи основних засобів (крім земельних ділянок, природних ресурсів та капітальних інвестицій) з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від їх використання.

6. Переоцінка основних засобів. Оскільки вартість основних засобів, що відображена в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, може з часом не відповідати їх реальній вартості, та з метою відображення достовірної інформації про ці активи, підприємства можуть самостійно прийняти рішення про необхідність проведення їх переоцінки. Основні моменти переоцінки основних засобів було розкрито в підрозділі 1.2, враховуючи зазначене вище, можна

стверджувати що переоцінка є важливим елементом оцінки цих об'єктів, і тому керівництво підприємства при формуванні облікової політики в розрізі основних засобів повинні звернути на це увагу.

7. Визнання витрат, які пов'язані з підтриманням об'єктів основних засобів в робочому стані. Кожне підприємство зацікавлене в тому, щоб основні засоби працювати справно тривалий період, з цією метою проводяться регулярні технічні огляди, обслуговування, а в деяких випадках навіть ремонти. Всі витрати, що несе підприємство під час проведення цих операцій мають бути визнанні та відображені на рахунках обліку відповідних витрат [47, с. 38].

8. Визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів. Ліквідаційна вартість є сумою коштів, яку очікує отримати підприємство внаслідок ліквідації основного засобу після закінчення його строку експлуатації [32]. На практиці більшість підприємств нехтує цим показником і встановлює його на рівні нуль гривень.

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від правильно організованого бухгалтерського обліку. В основному, на перший погляд може здатися, що вести облік лише за загальновстановленими нормативно-правовими актами є достатньою умовою для забезпечення точності обліку. Проте кожен керівник повинен усвідомлювати, що ефективно організована система обліку залежить не лише від дотримання законодавства, але й від чітко сформованої облікової політики, яка має враховувати всі особливості діяльності підприємства і як це впливає на об'єкти обліку. Тому багато науковців, а саме: Безверхий К.В., Афанасьєва І.І., Коваль Л.В., Правдюк Н.Л. у своїх дослідженнях неодноразово наголошували, що багато підприємств нехтує формуванням облікової політики, яка б регламентувала облік всіх об'єктів індивідуально для кожного підприємства.

Зазвичай основною проблемою є те, що на підприємствах облікова політика або взагалі не формується або вона має суттєві недоліки, а саме:

– наказ про облікову політику складається формально або до нього не

вносять зміни та доповнення, у разі затвердження змін у нормативно-правових актах;

- деякі питання або взагалі не висвітлені, або висвітлені частково;
- організаційно-технічний аспект обліку не відображається, тобто не наводиться перелік первинних документів та реєстрів, графік документообігу, порядок проведення інвентаризації тощо.

Разом з цим, при формуванні облікової політики щодо основних засобів підприємства нехтують такими важливими положеннями: визначення одиниці обліку основних засобів, класифікації, методу амортизації, ліквідаційної вартості, порядку переоцінки тощо

З огляну на викладене, підприємства повинні з відповідальністю підходити до формування облікової політики, а саме розкривати у ній всі методологічні прийоми та принципи, які будуть використовуватися для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про основні засоби.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організація обліку наявності та надходження основних засобів

Бухгалтерський облік є складним механізмом, який призначений для забезпечення та надання інформації про активи, зобов'язання та власний капітал суб'єкта господарювання зовнішнім та внутрішнім користувачам з метою прийняття ними ефективних та оперативних рішень в сучасних умовах господарювання. Для цього облік повинен бути організований відповідно до вимог чинного законодавства та умов господарювання індивідуально кожного підприємства, для того, щоб вирішувати всі поставлені перед ним завдання.

Правильно організований бухгалтерський облік є запорукою повної, правдивої та своєчасної інформації про господарські процеси, що дає можливість приймати ефективні управлінські рішення, які в майбутньому мають призвести до підвищення прибутковості підприємства.

Організація бухгалтерського обліку зазвичай складається з певних елементів:

- організація облікового процесу;
- організація забезпечення бухгалтерського обліку;
- організація роботи облікового апарату;
- планування перспективного розвитку бухгалтерського обліку.

Так, організація облікового процесу, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» належить до компетенції власника підприємства або до його уповноваженого органу [39]. Статтею 8 вищезазначеного закону передбачено чотири форми організації бухгалтерського обліку, яку одну з яких підприємство має право обрати самостійно [39, с. 8].

Кожна з форм має свої переваги та недоліки, проте її вибір часто залежить

від розміру та діяльності суб'єкта господарювання.

Так, для дослідження питань даного розділу було проаналізовано Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод» (далі – ТДВ «Яготинський маслозавод»).

ТДВ «Яготинський маслозавод» є одним із найбільших виробників молочної продукції в Україні. Основними видами діяльності є: перероблення молока, виробництво масла та сиру; оптова торгівля молочними продуктами; роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах продуктами харчування. Середня кількість працівників підприємства становить понад 900 осіб [46].

На сьогодні підприємство випускає 36 видів молочної продукції, а саме: молоко, масло, сметану, ряжанку, кефір, йогурти, м'які та кисломолочні сири, Геролакт, какао на молоці тощо. Підприємство з кожним роком розширює асортимент своєї продукції та поліпшує якість наявної завдяки встановленню сучасного високотехнологічного обладнання закритого циклу від світових виробників [46].

Організаційна структура ТДВ «Яготинський маслозавод» є лінійно-функціональною, яка складається з багатьох вертикальних та горизонтальних зв'язків (Додаток Б).

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності покладено на бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером (рис. 2.1).

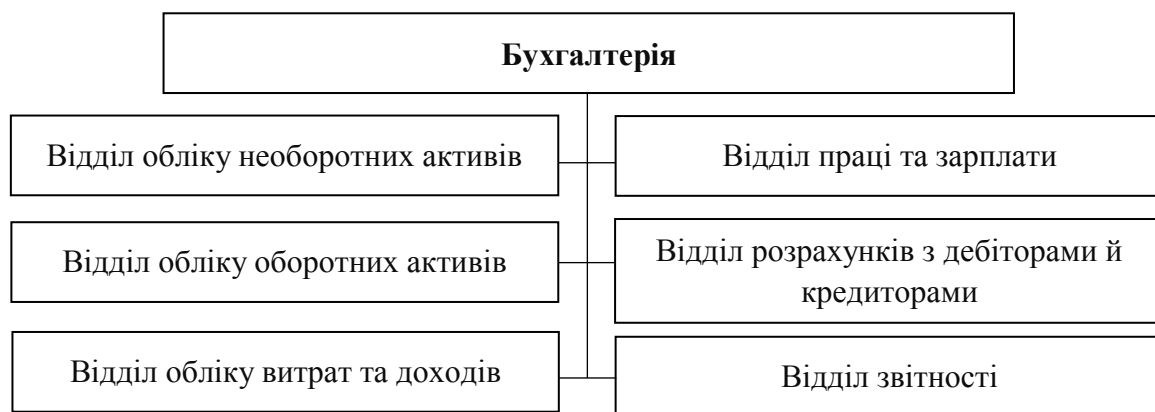

Рисунок 2.1 – Бухгалтерська служба ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Ця форма є найпоширенішою посеред інших форм організації обліку, оскільки дає можливість оперативно отримувати інформацію, контролювати документообіг, зменшує ризики витоку інформації, а штатні облікові працівники добре знають особливості підприємства, тому краще розуміють господарські операції.

Важливою складовою при введенні обліку бухгалтерською службою є побудова облікового апарату, яка залежить від обраної власником форми поділу й кооперування праці виконавців [24, с. 15]. Так, організація апарату бухгалтерської служби може бути централізованою та децентралізованою.

Наприклад, ТДВ «Яготинський маслозавод» використовує централізовану форму, яка передбачає, що всі облікові роботи (обробка документів, ведення синтетичного та аналітичного обліку, складання фінансової та інших звітностей) зосереджені в єдиному відділі – бухгалтерії. Обов'язки кожного працівника бухгалтерії визначені відповідними посадовими інструкціями.

Наступним етапом організації обліку є вибір форми ведення бухгалтерського обліку. Відповідно чинного законодавства, підприємства мають можливість самостійно обирати форму обліку, яка відображає певну систему реєстрів, передбачених для реєстрації та узагальнення інформації про господарські операції суб'єкта господарювання [39]. Вибір форми ведення обліку найбільше залежить від виду діяльності підприємства: наприклад: меморіально-ордерну форму використовують бюджетні установи, а журнально-ордерну – сільськогосподарські підприємства. Так, ТДВ «Яготинський маслозавод» використовує автоматизовану форму ведення обліку, яка передбачає використання спеціального програмного забезпечення для обробки, зберігання та узагальнення облікової інформації. Нині її використовують більшість суб'єктів господарювання, оскільки вона дає можливість обробляти великі обсяги даних, швидко надавати необхідну інформацію та враховує зміни у законодавстві.

Основні засоби є невід'ємною складовою активів кожного суб'єкта господарювання, а їх облік є багатогранним процесом, що охоплює збір, аналіз та використання достовірних та повних даних про них.

В Україні нормативна база бухгалтерського обліку основних засобів складається з:

- Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39];
- Податкового кодексу України [38];
- Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [32];
- Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів [25] тощо.

Враховуючи вимоги наведених нормативно-правових документів, можна виділити такі основні завдання організації обліку основних засобів, які згруповано у рис. 2.2.

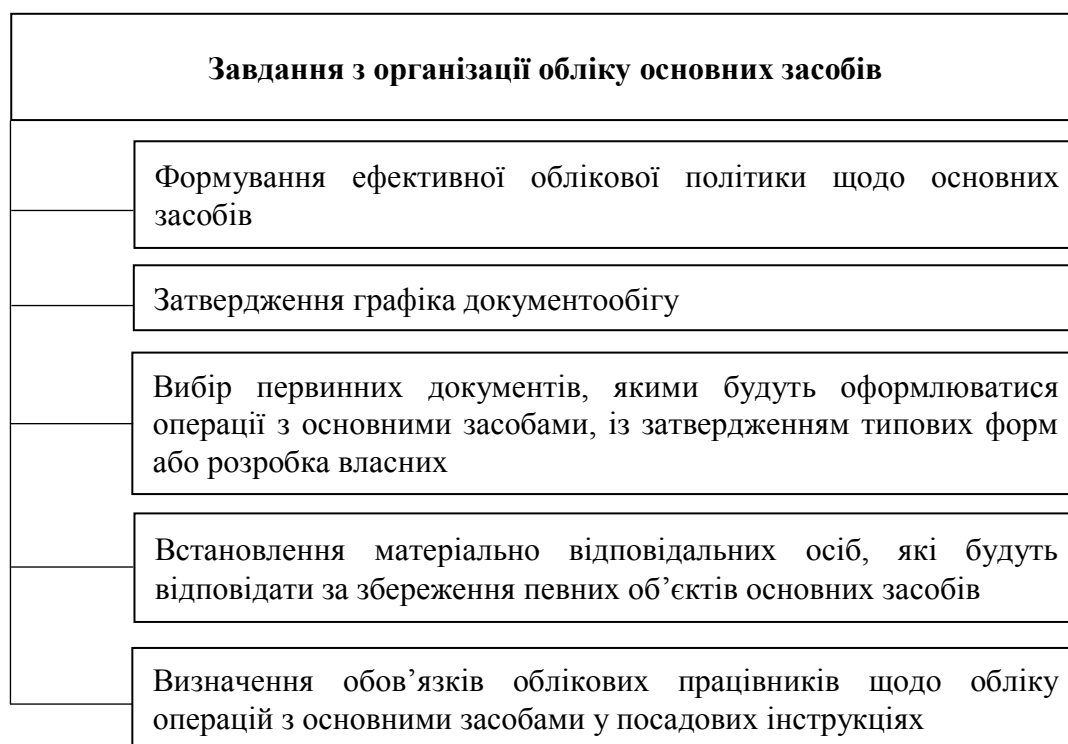

Рисунок 2.2 – Завдання з організації обліку основних засобів

Джерело: складено автором на основі [2, с. 16]

Основним документом підприємства, що визначає організацію та ведення обліку основних засобів є наказ про облікову політику. Так, у підрозділі 1.3 було досліджено найважливіші елементи облікової політики, що мають бути визначені

підприємством. Однак практика показує, що більшість суб'єктів господарювання, або не складають наказ про облікову політику, або він є неактуальним для них, враховуючи цю проблему пропонуємо власний варіант наказу про облікову політику в розрізі основних засобів, який на наш погляд враховує всі складові облікового процесу цих активів (Додаток В).

Бухгалтерський облік основних засобів залежить від шляхів надходження, вибуття та процесу експлуатації цих активів (рис. 2.3).

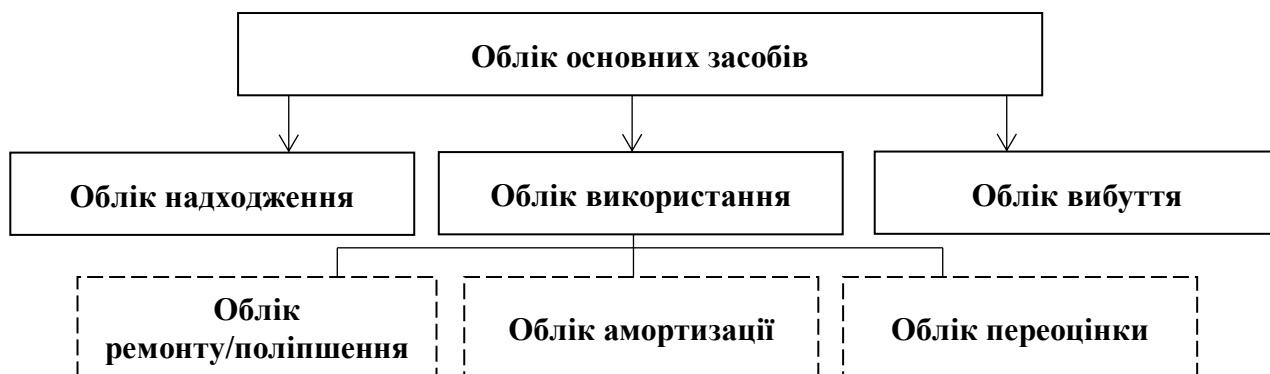

Рисунок 2.3 – Процес обліку основних засобів

Джерело: побудовано автором на основі [54, с. 67]

Так, першим етапом процесу обліку основних засобів є їх надходження. Основні засоби можуть надходити на підприємство в результаті їх придбання за грошові кошти, безкоштовного отримання чи створення власними силами (рис. 2.4).

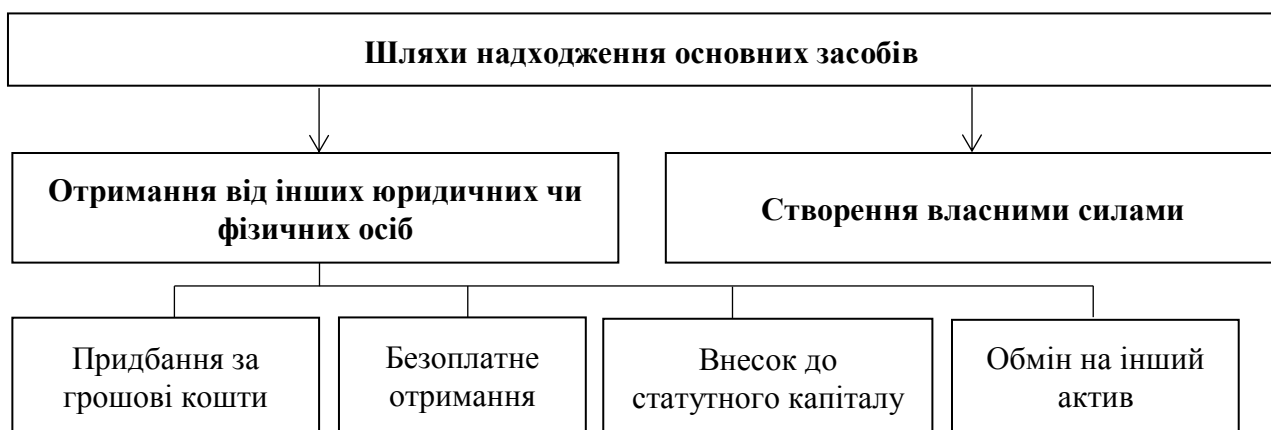

Рисунок 2.4 – Шляхи надходження основних засобів

Джерело: складено автором на основі [53, с. 115]

Ключовою особливістю бухгалтерського обліку є постійне, безперервне та суцільне спостереження за всіма господарськими операціями, що здійснюються на підприємстві. Для забезпечення такого спостереження використовують такий метод бухгалтерського обліку як документування.

Документування являє собою спосіб відображення об'єктів обліку у первинних документах в момент або після завершення операцій з ними.

Достовірність та повнота показників бухгалтерського обліку, а в результаті і фінансової звітності залежить від якості оформлення документів, тому до них висувають такі вимоги як: своєчасність складання, правильність оформлення та достовірність показників.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що підставою для відображення інформації в бухгалтерському обліку є первинні документи, які можуть бути складені у електронній або паперовій формі та повинні мати обов'язкові реквізити [39].

Для документального оформлення операцій з основними засобами наказом Міністерства фінансів України від 29.12.1995 № 352 було затверджено типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів, проте даний наказ втратив чинність [41]. Тому нині існує три варіанти документального оформлення господарських операцій з основними засобами:

1) використовувати типові форми з обліку та списання основних засобів для бюджетних установ, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 [40]. За своєю формою та змістом вони цілком придатні для використання усіма суб'єктами господарювання;

2) використовувати старі типові форми первинного обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.1995 № 352, без зазначення коду типової форми та адаптувавши їх під специфіку підприємства;

3) розробити власні форми документів на основі вищенаведених наказів, за умови дотримання вимог стосовно обов'язкових реквізитів визначених статтею 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [39].

На наш погляд, для документування операцій з основними засобами найкраще підходить перший варіант, оскільки типові форми, що затверджені наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 найкраще відповідають існуючим нині підходам до обліку цих активів.

Так, для облік надходження та наявності основних засобів пропонуємо суб'єктам господарювання, зокрема і ТДВ «Яготинський маслозавод», використовувати такі документи:

- Акт введення в експлуатацію основних засобів (для оформлення операцій із зарахування до складу основних засобів об'єктів незавершених капітальних інвестицій, які створені, придбані чи безоплатно отримані);

- Акт приймання-передачі основних засобів (для оформлення операцій із надходження та передачі об'єктів основних засобів);

- Акт внутрішнього переміщення основних засобів (для оформлення операцій пов'язаних із рухом об'єктів основних засобів всередині підприємства);

- Інвентарну картку обліку об'єкта основних засобів (є регістром аналітичного обліку основних засобів, який відкривається на кожен об'єкт після його надходження на підприємство) [40].

При дослідженні процесу документування наявності та надходження основних засобів на ТДВ «Яготинський маслозавод», було виявлено деякі недоліки, а саме несвоєчасність надходження до бухгалтерії первинних документів стосовно основних засобів. Слід зазначити, що несвоєчасне отримання первинних документів бухгалтерією може мати вплив на достовірність відображення даних про ці активи на рахунках бухгалтерського обліку, тому з метою подолання цієї проблеми було розроблено графік документообігу основних засобів (Додаток Д), що має допомогти бухгалтерії підприємства налагодити процес своєчасного отримання документів щодо основних засобів.

Вважаємо, що використання графіку документообігу сприятиме прискоренню процесу обробки документів, дотримання термінів відображення операцій в обліку та визначення відповідальних осіб.

Наступним етапом після документування є відображення інформації про

наявність та надходження основних засобів у регістрах синтетичного та аналітичного обліку.

Для облік основних засобів Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачений активний рахунок 10 «Основні засоби» [37]. За дебетом якого відображається оприбуткування всіх основних засобів та збільшення їх вартості, а за кредитом – вибуття (списання, ліквідація) основних засобів та зниження їх вартості (рис. 2.5).

Дебет	10 «Основні засоби»	Кредит
Сд (поч) – первісна вартість об'єктів основних засобів на початок звітного періоду		
«+»		«-»
1) вартість надходження (придбаних, створених, безоплатно отриманих) основних засобів, які обліковуються за первісною вартістю;		1) вибуття основних засобів в наслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом;
2) суми витрат, які пов'язані з поліпшенням об'єкта (модернізація, добудова, реконструкція), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод від його використання;		2) часткова ліквідація об'єкта основних засобів;
3) суми дооцінки вартості об'єкта основних засобів		3) суми уцінки основних засобів
Об (Дт) – загальна сума витрат, яка складає первісну вартість основних засобів		Об (Кт) – загальна сума витрат, яка зменшує первісну вартість основних засобів
Сд (кін) – первісна вартість об'єктів основних засобів на кінець звітного періоду		

Рисунок 2.5 – Структура рахунку 10 «Основні засоби»

Джерело: складено автором за інформацією [53, с. 116; 54, с. 68]

Даний рахунок передбачає 10 субрахунків у розрізі груп основних засобів, які підприємства можуть використовувати для ефективного ведення обліку. Так, ТДВ «Яготинський маслозавод» у складі основних засобів має такі групи об'єктів: земля; будинки та споруди; машини та обладнання; транспортні засоби та автомобілі; інструменти, прилади, інвентар (меблі); інші основні засоби – для обліку яких до рахунку 10 «Основні засоби» відкриті такі субрахунки:

- 101 «Земельні ділянки»;
- 103 «Будинки та споруди»;
- 104 «Машини та обладнання»;
- 105 «Транспортні засоби»;
- 106 «Інструменти, прилади та інвентар»;
- 109 «Інші основні засоби».

В організації обліку основних засобів важливе місце займає діюча на підприємстві модель аналітичного обліку, оскільки вона забезпечує ефективний контроль за збереженням та рухом об'єктів, надає детальну інформацію про кожен об'єкт, допомагає планувати капітальні інвестиції та приймати управлінські рішення. Тому з метою оновлення моделі аналітичного обліку пропонуємо конкретизувати цей рахунок для здійснення групування даних в розрізі класифікаційних груп об'єктів. Виходячи із потреб аналізу, контролю та управління на підприємстві можна деталізувати рахунки розширивши їх субрахунками третього та четвертого порядку (Додаток Ж).

За допомогою такого розширення рахунків можливо провести більш ефективний та точний облік основних засобів при великій кількості об'єктів, що зміцнить інформаційну безпеку й забезпечить стабільність роботи суб'єкта господарювання.

Надходження основних засобів шляхом придбання та створення відображаються в обліку як капітальні інвестиції. Для обліку яких використовують субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» [37]. За дебетом відображається інформація про всі витрати, що пов'язані з придбанням (створенням) основних засобів, а за кредитом – введення об'єктів основних засобів в експлуатацію.

Наступним шляхом надходження основних засобів слід виділити безоплатне отримання. Так, в момент отримання об'єктів збільшується додатковий капітал підприємства, та дохід від безоплатно отриманих об'єктів основних засобів, який визнається у сумі щомісячної нарахованої амортизації такого об'єкта. При цьому дохід визнається одночасно зі зменшенням

додаткового капіталу.

У разі надходження основних засобів в результаті внеску до статутного капіталу, збільшується розмір зареєстрованого капіталу.

Типові проведення, які використовуються ТДВ «Яготинський маслозавод» для відображення надходження основних засобів залежно від їх шляхів наведено у Додатку И.

Таким чином, організація обліку надходження та наявності основних засобів є важливою складовою системи бухгалтерського обліку підприємства, що забезпечує ефективне управління її матеріально-технічною базою.

2.2 Облік використання та вибуття основних засобів

Після надходження та введення в експлуатацію об'єкти основних засобів починають використовуватися у господарській діяльності за своїх функціональним призначенням.

Під впливом виробничого процесу та зовнішніх чинників основні засоби поступово зношуються і переносять свою початкову вартість на витрати виробництва протягом терміну їх корисного використання шляхом нарахування амортизації за встановленими нормами.

Відповідно до НП(С)БО 7 амортизація – це «систематичний розподіл вартості, що амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)» [32]. При цьому, накопичена сума амортизації об'єкта основних засобів за весь період експлуатації визнається як знос. Знос основних засобів поділяють на: фізичний, який пов'язаний із втратою об'єкта основних засобів його первісних й технічних характеристик та моральний, що відображає знецінення вартості основних засобів під впливом появи на ринку нових та більш ефективних засобів [53, с. 130].

Для розрахунку амортизації основних засобів важливе значення мають:

- строк корисного використання;

- вартість, що амортизується;
- метод нарахування амортизації.

Строк корисного використання встановлюється підприємством самостійно, враховуючи такі фактори:

- моральний та фізичний знос;
- потужність та продуктивність об'єкта;
- технічні можливості експлуатації тощо.

Крім того, підприємства повинні враховувати мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів основних засобів встановлені Податковим кодексом. Однак вони часто перевищують фактичний термін експлуатації певних активів, що в результаті ускладнює нарахування амортизації та призводить до надмірного зношення об'єктів основних засобів.

Вартість, що амортизується визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю об'єкта та його ліквідаційною вартістю, яка встановлюється на етапі введення об'єкта в експлуатацію [32]. Слід зазначити, що досить часто підприємства встановлюють ліквідаційну вартість, яка дорівнює нулю тому, що точну суму, яку можна буде отримати при ліквідації певного об'єкта визначити практично неможливо.

Метод нарахування амортизації підприємство також обирає самостійно, враховуючи характеристики об'єктів, що амортизуються та особливості своєї діяльності. Так, НП(С)БО 7 пропонує п'ять методів нарахування амортизації:

- Прямолінійний метод;
- Метод зменшення залишкової вартості;
- Метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- Кумулятивний метод;
- Виробничий метод [32].

Всі складові необхідні для нарахування амортизації основних засобів, а саме: строк експлуатації, ліквідаційна вартість, метод амортизації, затверджуються у наказі про облікову політику підприємства.

Найбільш поширеним та простим у розрахунку, є прямолінійний метод

нарахування амортизації. Зазвичай він використовується у випадках коли на об'єкт основних засобів не впливають жодні чинники, окрім часу, а розподіл вартості, що амортизується відбувається рівномірно, залежно від тривалості використання об'єкта. Цей метод найкраще підходить при нарахуванні амортизації на будинки та споруди, оскільки вони не приймають участь у виробничих процесах. Однак, досить часто підприємства нехтують рекомендаціями, і використовують даний метод у випадках коли він зовсім не доцільний. Зокрема, для об'єктів які використовуються у виробництві, де за такого розрахунку не враховуються відмінності у виробничій потужності залежно від періоду використання, моральний знос, необхідність здійснення більшої кількості поточних або капітальних ремонтів після тривалого використання. Попри певні недоліки, цей метод все ж використовується підприємства найчастіше, зокрема ТДВ «Яготинський маслозавод» також обрало прямолінійний метод для нарахування амортизації на всі об'єкти основних засобів, про що зазначено в його обліковій політиці.

Слід зазначити, що інші методи нарахування амортизації основних засобів не набули такого широкого використання як прямолінійний, проте вони також використовуються деякими суб'єктами господарювання.

Нарахування амортизації основних засобів пропонуємо оформляти Розрахунком амортизації основних засобів за відповідний місяць.

Синтетичний облік амортизації основних засобів ведеться на субрахунку 131 «Знос основних засобів» [37]. Залежно від напрямку використання об'єктів застосовують відповідні рахунки витрат для відображення нарахованої амортизації. Типові проведення, що використовує ТДВ «Яготинський маслозавод» наведено у табл. 2.1.

З метою підтримання основних засобів у придатному для використання стані чи підвищення їх експлуатаційних характеристик підприємства здійснюють ремонтні роботи.

Таблиця 2.1 – Відображення в обліку операцій з нарахування амортизації основних засобів

№	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
Нарахування амортизації основних засобів:				
1	виробничого призначення	Розрахунок амортизації основних засобів	23	131
2	загальновиробничого призначення		91	131
3	адміністративного призначення		92	131
4	збутового призначення		93	131

Джерело: складено автором на основі [12]

Ремонт основних засобів є комплексом заходів, які спрямовані на підтримання наявних об'єктів у працездатному стані, зберігаючи якості, що притаманні об'єкту під час введення його в експлуатацію [9]. Основне завдання проведення ремонтів є продовження строку служби об'єктів основних засобів.

Відповідно до пункту 15 НП(С)БО 7 «витрати, які здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, обслуговування, ремонту, нагляду тощо) та одержання первісно визнаної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат» [32]. Для того, щоб правильно проводити ідентифікацію виду ремонту і відповідно відображати всі витрати в результаті його проведення у бухгалтерському обліку та звітності, підприємства повинні систематизувати їх за класифікаційними ознаками.

Ремонт у науковій літературі класифікують за різними ознаками: залежно способу та мети здійснення, за якістю поліпшення основних засобів, за відношенням до плану, за техніко-економічними умовами, за належністю основних засобів тощо (Додаток К). Однак не всі класифікаційні ознаки запропоновані дослідниками можуть бути використані для цілей управлінського та фінансового обліку.

Так, пунктом 30 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів визначено «керівник підприємства самостійно приймає рішення про ідентифікацію виду ремонту, виходячи із суттєвості таких витрат та з

урахуванням результатів аналізу існуючої ситуації» [25, п. 30]. Тому для бухгалтерського обліку важливою класифікаційною ознакою є саме суттєвість витрат на ремонт основних засобів. Відповідно до цієї ознаки ремонт може бути визнаний як капітальний або поточний.

З точки зору управлінського обліку, який забезпечує власників та керівництво підприємства інформацією для прийняття стратегічних рішень, важливими є ознаки – спосіб виконання, періодичність проведення та джерело фінансування ремонту основних засобів.

Перетятко Ю.М. пропонує для упорядкування класифікаційних ознак використовувати фасетний метод класифікації [36, с. 198]. Даний метод передбачає формування кодів видів ремонтних випадків на основі класифікації видів ремонту основних засобів (рис. 2.6).

Мета класифікації				Коди видів ремонтних випадків
Бухгалтерський облік				
Фінансовий облік	Управлінський облік			
1. Суттєвість витрат	2. Періодичність проведення	3. Спосіб виконання	4. Джерело фінансування	
1.1 Поточний ремонт	2.1 Плановий	3.1 Власними силами	4.1 Власні кошти	1.1 – 2.1 – 3.1 – 4.1 1.1 – 2.2 – 3.1 – 4.1
1.2 Капітальний ремонт	2.2 Позаплановий	3.2 Підрядна компанія	4.2 Кредитні кошти	1.1 – 2.2 – 3.2 – 4.1 1.1 – 2.2 – 3.2 – 4.2
		3.3 Змішаний	4.3 Грант	
			4.4 Благодійна допомога	1.2 – 2.1 – 3.1 – 4.1 ...
			4.5 Змішаний спосіб	

Рисунок 2.6 – Фасетна класифікація видів ремонту для цілей бухгалтерського обліку

Джерело: побудовано за основі [36, с. 200]

Фасетна класифікація дає можливість формувати різні коди видів ремонтних випадків залежно від особливостей проведення кожного ремонту, наприклад: 1.1-2.2-3.2-4.1 – поточний позаплановий ремонт, який проводить підрядна компанія за рахунок власних коштів підприємства; 1.2-2.1-3.1-4.2 – ремонтний випадок при якому капітальний плановий ремонт виконується

власними силами за рахунок кредитних коштів.

На перший погляд може здатися, що даний метод має багато недоліків: складність у запровадженні, велика довжина коду, що може призведе до неточності даних обліку та інше.

Проте, Перетятко Ю. М. у своїй статті наводить на противагу цим недолікам низку переваг, з якими ми погоджуємося, а саме: зручність у використанні при формуванні звітності; повнота набору ознак, які адаптуються до умов індивідуально кожного ремонтного випадку; легкість включення або виключення класифікаційних ознак, які можуть виникати внаслідок особливостей ведення господарської діяльності [36, с. 199].

Тому пропонуємо вітчизняним підприємствам, зокрема і ТДВ «Яготинський маслозавод», систематизувати класифікаційні ознаки ремонтів основних засобів за фасетним методом, оскільки він дасть змогу правильно проводити ідентифікацію видів ремонту, відображати відповідні витрати на рахунках обліку та забезпечить управлінський персонал підприємства достовірною та повною інформацією.

На кожний об'єкт, що підлягає капітальному чи поточному ремонту, складається дефектний акт, який додається до наказу керівника про проведення ремонту. У дефектному акті зазначаються необхідні ремонтні роботи, деталі, що потребують заміни, норми часу на виконання робіт, виготовлення або заміну деталей, вартість та строки ремонту. На сьогодні типової форми дефектного акту немає, тому на практиці підприємства застосовувати форми, що втратили чинність або розробляють на їх основі власні. Враховуючи це, ми розробили власний варіант дефектного акту, який пропонуємо використовувати для опису причин проведення ремонтів основних засобів (Додаток Л).

Господарські операції з передачі основних засобів на ремонт та приймання виконаних підрядною організацією ремонтних робіт повинні бути документально оформлені. Для оформлення таких операцій доречним є використання типових форм первинних документів, затверджених наказом Міністерства фінансів України № 818, зокрема:

– Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів (для оформлення операцій пов'язаних з передачею об'єктів основних засобів на ремонт);

– Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів (для оформлення операцій пов'язаних з прийманням відремонтованих об'єктів основних засобів) [40].

Підприємства, крім ремонтних робіт, можуть здійснювати роботи що пов'язані з поліпшенням основних засобів (реконструкція, добудова, модернізація, дообладнання тощо), що призводять до додаткового укомплектування таких активів та збільшення їх первісної (переоціненої) вартості.

Роботи з модернізації та реконструкції основних засобів виконуються зазвичай підрядними організаціями. Оформлюються вони аналогічно ремонту, проте роботи з добудови, реконструкції, дообладнання, модернізації об'єктів основних засобів істотно змінюють їхні експлуатаційні та технічні характеристики, а відтак впливають на їхню вартість. У такому разі виникає проблема правильності визначення виду операцій до якого належать здійснювані роботи (ремонт чи поліпшення).

Рішення про ознаки та характер здійснюваних підприємством робіт, тобто, вони виконуються для підтримання об'єкта у придатному для використання стані або спрямовані на підвищення техніко-економічних можливостей об'єкта, що в результаті призведе у майбутньому до збільшення економічних вигід, приймається керівником підприємства з урахуванням суттєвості таких витрат та результатів аналізу існуючої ситуації [9]. Крім того, підприємства в своїй обліковій політиці повинні затвердити критерії, за якими будуть розмежовуватися витрати на ремонт та поліпшення, в залежності від їх впливу на вартість об'єктів основних засобів.

Витрати на поліпшення основних засобів відносяться до капітальних інвестицій, а ремонту основних засобів – до витрат звітного періоду, проте існують випадки, коли ці витрати можуть капіталізуватися [32] (рис. 2.7).

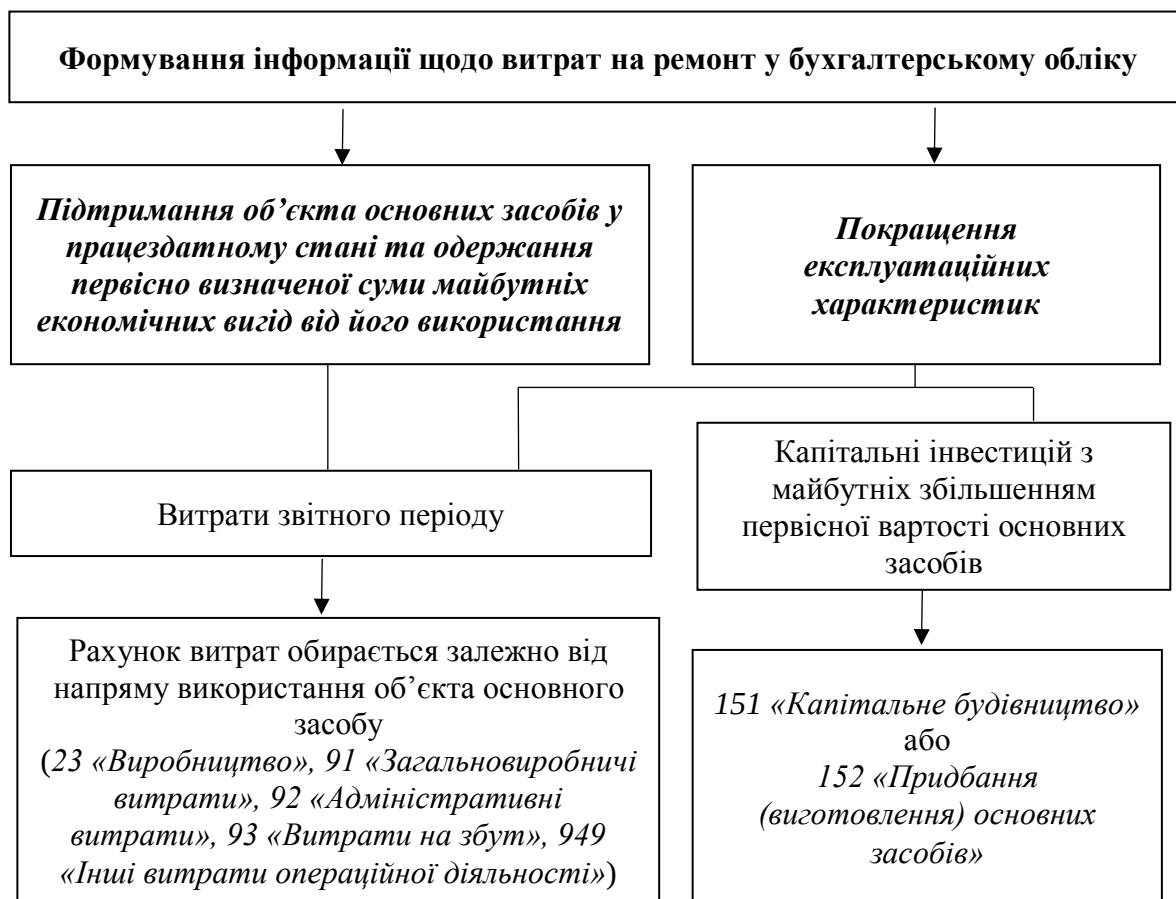

Рисунок 2.7 – Формування інформації щодо витрат на ремонт у бухгалтерському обліку

Джерело: побудовано автором за інформацією [36, с. 197]

Важливим питанням в обліку основних засобів є їх переоцінка. Так, відповідно до НП(С)БО 7 підприємства мають право переоцінювати основні засоби у разі якщо їх залишкова вартість на дату балансу суттєво відрізняється від справедливої вартості [32]. Міжнародні стандарти передбачають переоцінку основних засобів за справедливою вартістю об'єкта за умови надійної оцінки справедливої вартості [27]. Проте, в Україні механізм визначення справедливої вартості не регламентований жодним нормативно-правовим актом.

Саме поняття справедлива вартість ґрунтується на «вартості по якій одні і ті ж товарно-матеріальні цінності можна обміняти між зацікавленими і незалежними учасниками ринку» [56]. Однак більшість суб'єктів господарювання підходять до встановлення цієї вартості суб'єктивно, усвідомлено занижуючи або завищуючи вартість своїх активів. Як наслідок, порушується один із основних

принципів бухгалтерського обліку – принцип обачності. Дану проблему можливо вирішити шляхом розробки методичних рекомендацій або положень, які б чітко встановлювали критерії активного ринку, на яких формується справедлива вартість індивідуально кожного активу.

В обліку переоцінка основних засобів відображається залежно від її результату, а саме:

– у разі зменшення вартості – сума уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів, відноситься до складу витрат звітного періоду (субрахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»);

– у разі збільшення вартості – сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів, відноситься до складу додаткового капіталу (субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів») [12].

Порядок відображення в обліку операцій, які пов'язані з переоцінкою основних засобів наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Відображення в обліку переоцінки основних засобів

№	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
Дооцінка основних засобів				
1	Відображено суму дооцінки залишкової вартості	Акт переоцінки основних засобів	10	411
2	Відображення дооцінки нарахованого зносу		411	131
Уцінка основних засобів				
3	Відображено суму уцінки залишкової вартості	Акт переоцінки основних засобів	975	10
4	Відображення уцінки нарахованого зносу		131	10

Джерело: складено автором на основі [12]

Для документального оформлення результатів переоцінки слід використовувати Акт переоцінки основних засобів

Будь-який об'єкт основних засобів рано чи пізно вибуває з підприємства. І причиною цього можуть бути різні обставини: продаж, вимушена ліквідація, непридатність до подальшого використання, фізичне або моральне старіння, непотрібність, пошкодження внаслідок аварій тощо. На відображення в

бухгалтерському обліку операцій з вибуття об'єктів основних засобів найбільше впливає причина та шляхи їх вибуття (рис. 2.8).

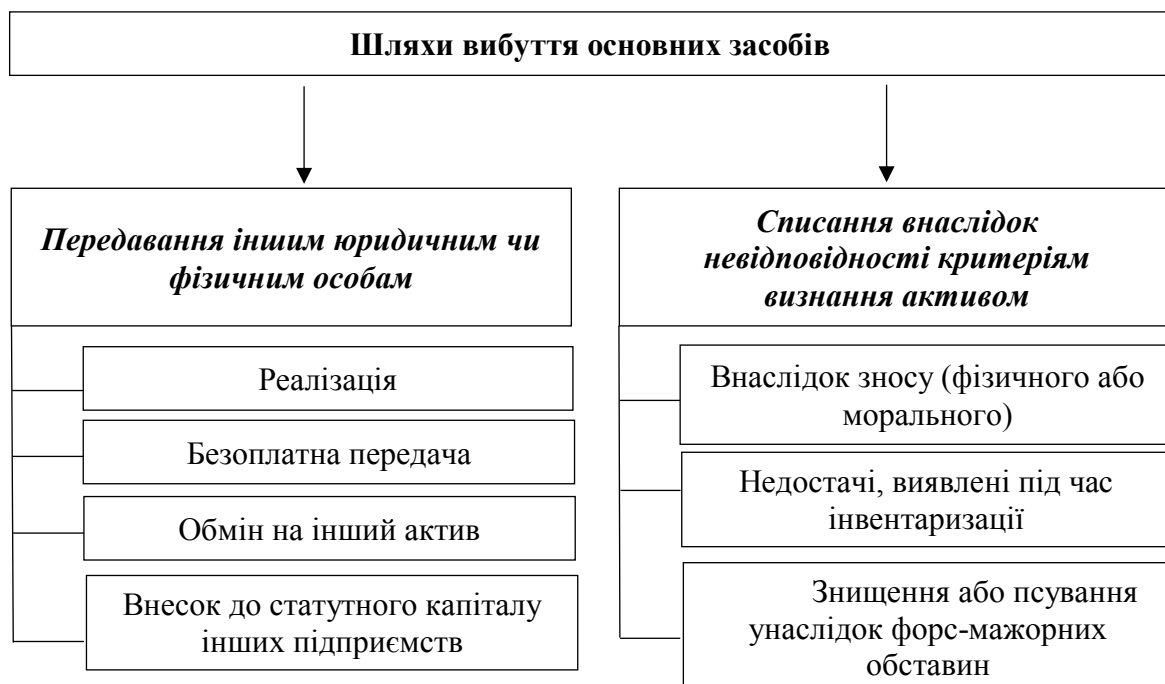

Рисунок 2.8 – Шляхи вибуття основних засобів

Джерело: складено автором за інформацією [54, с. 83]

Одним із найбільш поширених способів вибуття основних засобів є їх реалізації за грошові кошти. Зазвичай причиною продажу об'єктів є: придбання іншого основного засобу на заміну наявному, зміна виду господарської діяльності або потреба у використанні певного об'єкту зникла, і тому підприємству вигідніше його реалізувати, ніж утримувати.

Перед здійсненням реалізації основних засобів, керівник підприємства повинен прийняти відповідне рішення, на основі якого об'єкт переводиться зі складу необоротних активів до складу оборотних активів за сумою залишкової вартості. Для відображення в обліку таких операцій використовується субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримані для продажу». Що стосується амортизації, то її нарахування призупиняється.

Доходи від реалізації (продажу) об'єктів основних засобів в обліку відображаються у складі інших операційних доходів (субрахунок 712 «Дохід від реалізації інших необоротних активів»), а витрати – у складі інших витрат

операційної діяльності (субрахунок 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»).

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій на субрахунку 943 слід відображати «собівартість реалізованих виробничих запасів (матеріалів, відходів, сировини тощо) і необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу» [12]. Вважаємо, що поточна назва даного субрахунка створює помилкове враження, що на ньому обліковуються лише операції з виробничими запасами, проте необоротні активи, утримані для продажу, за своєю сутністю є не виробничими, а товарними запасами. У зв'язку з цим доречно вважаємо назву субрахунка 943 «Собівартість реалізованих запасів». Нова назва дозволить краще розуміти структуру витрат, усуне невідповідність між назвою та змістом субрахунку, краще відповідатиме реальному економічному змісту операцій та забезпечить більш прозоре та достовірне відображення інформації в обліку.

Основні засоби можуть вибувати також внаслідок внесення їх до статутного капіталу іншого підприємства. В результаті такого вибуття підприємство отримує корпоративні права іншої юридичної особи, і така передача буде вважатися довгостроковими фінансовими інвестиціями. Для відображення в обліку таких інвестицій призначений рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» [12].

В деяких випадках підприємства здійснюють безоплатну передачу об'єктів основних засобів іншим фізичним або юридичним особам. За таких умов дохід від проведених операцій не виникає, проте виникають витрати, які потребують обов'язкового відображення в обліку. Враховуючи це, для обліку понесених витрат потрібно використовувати окремий субрахунок 976 «Списання необоротних активів». Слід також зазначити, що операції з безоплатної передачі об'єктів основних засобів не вважаються їх реалізацією, тому їх не переводять до складу таких, що утримуються для продажу.

Наступним шляхом вибуття основних засобів є ліквідація. Так, ліквідація

об'єктів основних засобів може бути внаслідок прийняття самостійного рішення керівника (добровільна) або через обставини непереборної сили (вимушена).

Для списання об'єктів основних засобів обов'язково створюється комісія, яка встановлює причини не відповідності основного засобу поняттю актив, визначає відповідальних осіб та окремі деталі об'єкта, які можуть бути використані в майбутньому підприємством тощо.

Операції пов'язані з ліквідацією основних засобів в обліку відображаються аналогічно безоплатній передачі, проте у разі якщо при ліквідації об'єкта є можливість отримати будь-які матеріальні цінності, придатні для використання, у підприємства в такому випадку визнаються доходи, які відображаються на субрахунку 746 «Інші доходи».

Для документального оформлення списання об'єктів основних засобів слід використовувати Акт списання основних засобів (часткової ліквідації) [40].

Типові проведення, які використовуються ТДВ «Яготинський маслозавод» для відображення вибуття основних засобів залежно від їх шляхів наведено у (Додатку М).

Таким чином, облік використання та вибуття основних засобів є комплексним процесом, який вимагає дотримання вимог нормативно-правових актів, правильного документального оформлення та відображення всіх господарських операцій в обліку.

2.3 Розкриття інформації про основні засоби у фінансовій та управлінській звітності підприємства

Успішна діяльність кожного підприємства в сучасних умовах залежить від ефективної фінансово-господарської діяльності, яка побудована на якісному управлінні виробництвом, залученні інвестицій та створенні конкурентоспроможної продукції. Інструментом який здатний задовольнити всіх зацікавлених осіб цією інформацією для прийняття ними обґрунтованих

управлінських рішень є фінансова звітність.

Фінансова звітність – це комплекс звітних форм, що сформовані за даними бухгалтерського обліку з метою допомоги зовнішнім та внутрішнім користувачам узагальнити інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, а також показати зміни у його фінансовому стані, що відбулися протягом звітного періоду в зрозумілому та достовірному вигляді задля приймати тими ж користувачами рішення, що будуть спрямовані на довгострокову перспективу [35].

Відповідно до статті 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» метою складання фінансової звітності є «надання користувачам для прийняття рішень, правдивої, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [39]. Одним із завдань складання та подання фінансової звітності підприємств, зокрема і ТДВ «Яготинський маслозавод» є надання інформації про наявність, стан та рух основних засобів.

Фінансова звітність підприємства відповідно до НП(С)БО 1 складається з таких форм:

- Звіт про фінансовий стан (Баланс);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим або непрямым методом);
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до фінансової звітності [31].

Кожна з форм звітності накопичує в собі певний масив інформації, так першою та основною формою є Звіт про фінансовий стан або Баланс, що надає інформацію про стан всього майна підприємства й джерел його утворення. Визначення Балансу та основні вимог до нього, як компоненту фінансової звітності наведено у НП(С)БО 1.

У балансі інформація про основні засоби відображається у розділі І «Необоротні активи» за статтею «Основні засоби» [31].

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо заповнення форм

фінансової звітності у статті «Основні засоби» наводиться «вартість власних та орендованих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, що віднесені до складу основних засобів відповідно до НП(С)БО 7, а також вартість основних засобів, отриманих у довірче управління або на праві господарського відання чи праві оперативного управління» [26]. Також у ній може наводитися вартість інших необоротних матеріальних активів. Таким чином, стаття «Основні засоби» узагальнює всю інформацію про основні засоби, які використовуються підприємством у своїй діяльності незалежно від їх ознаки належності.

У статті «Основні засоби» передбачено розмежування інформації про необоротні активи, а саме: окремо наводиться первісна (переоцінена) вартість основних засобів – рядок 1010, сума їх зносу – рядок 1011 та залишкова вартість основних засобів – рядок 1012 [26]. До підсумку балансу включається саме залишкова вартість, що розраховується як різниця між первісною (переоціненою) вартістю і сумою зносу основних засобів на дату балансу (рис. 2.9).

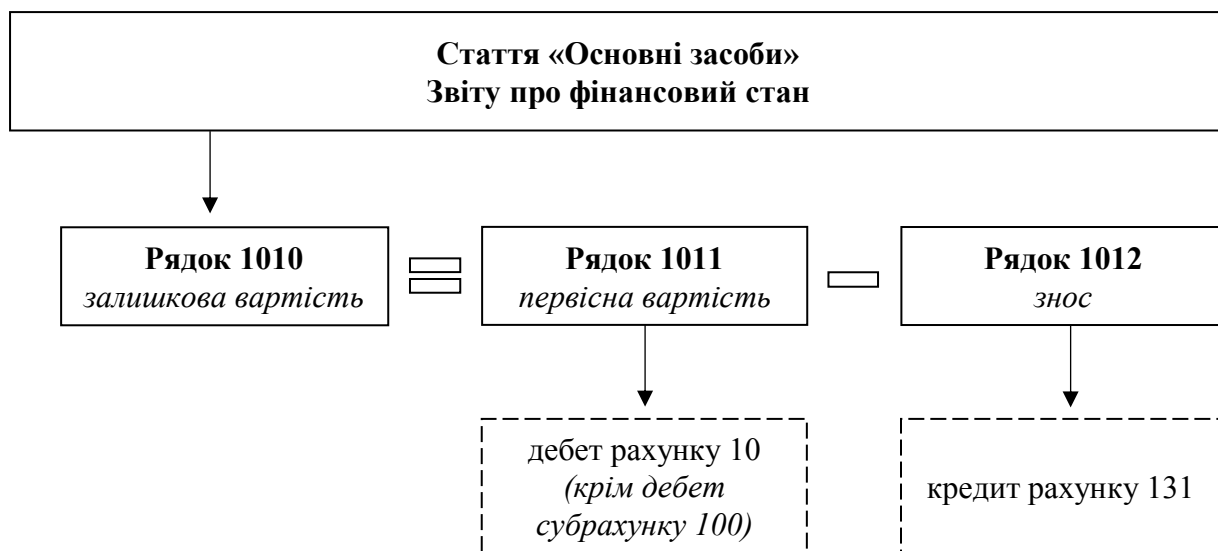

Рисунок 2.9 – Порядок заповнення статті «Основні засоби» Звіту про фінансовий стан

Джерело: складено автором на основі [26]

Наприклад, за інформацією балансу, станом на 31.12.2023 року ТДВ «Яготинський маслозавод» володіло основними засобами в обсязі 898 932 тис грн за первісною вартістю. Знос на кінець року становив 483 324 тис грн. Відповідно залишкова вартість основних засобів підприємства становила 415 608 тис грн (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Відображення інформації про основні засоби ТДВ «Яготинський маслозавод» у Звіті про фінансовий стан (Баланс) на 2023 рік

Стаття балансу	Код рядка	На початок звітного періоду (тис грн)	На кінець звітного періоду (тис грн)
1	2	3	4
Основні засоби	1010	390 541	415 608
первісна вартість	1011	811 917	898 932
знос	1012	421 376	483 324

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Крім того, всі незавершені капітальні інвестиції на дату балансу у необоротні активи на реконструкцію, модернізацію, створення, придбання, будівництво відображаються у статті «Незавершені капітальні інвестиції» Балансу (рядок 1005) [26].

Інші форми звітності, зокрема Звіт про фінансові результати та Звіт про рух грошових коштів, не містять прямої інформації про стан та рух основних засобів тому, що основою їх складання є класифікація за видами діяльності (операційна, інвестиційна та фінансова). Проте вони узагальнюють додаткову інформацію про ці активи, яка пов'язана з їх рухом, наприклад: амортизація необоротних активів, рух коштів внаслідок придбання та реалізації, зміни у складі власного капіталу спричинені основними засобами тощо.

Так, у Звіті про фінансові результати у розділі III «Елементи операційної діяльності» за рядком 2515 «Амортизація» відображається інформація про суму нарахованої амортизації необоротних активів, які відносяться до операційної діяльності. Також рух основних засобів характеризується отриманням доходів та здійсненням витрат за відповідними видами діяльності, що також має вплив на показники цього звіту.

У Звіті про рух грошових коштів (за непрямим методом) у розділі I за рядком 3505 здійснюється коригування прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування на амортизацію необоротних активів. Крім того, у розділі II відображається рух коштів від інвестиційної діяльності, зокрема внаслідок придбання або реалізації необоротних активів (рядки 3260 та 3205 відповідно) [6]. Так, наприклад, протягом досліджуваного періоду ТДВ «Яготинський маслозавод» здійснювало придбання необоротних активів, що відображено у складі витрачання грошових коштів від інвестиційної діяльності, що в результаті посприяло зниженню чистого руху коштів від інвестиційної діяльності за звітні періоди і, як наслідок зменшило чистий рух коштів за відповідний період.

Операції з основними засобами мають вплив і на власний капітал підприємств. Наприклад, у Звіті про власний капітал за рядком 4111 передбачено відображення змін власного капіталу в результаті дооцінки чи уцінки основних засобів.

Відповідно до принципів бухгалтерського обліку, зокрема принципу повного висвітлення, фінансова звітність підприємств повинна містити всю інформацію про потенційні й фактичні наслідки господарських операцій та подій, які здатні вплинути на рішення, що приймаються на її основі [39]. Вся інформація, яка підлягає детальному розкриттю у фінансовій звітності наводиться у Примітках.

Примітки до фінансової звітності є сукупністю показників та пояснень, які забезпечують обґрунтованість, деталізацію та повноту статей фінансової звітності, а також, іншої інформації, яку необхідно розкривати відповідно до стандартів бухгалтерського обліку [35].

Вимоги до розкриття інформації про основні засоби у фінансовій звітності визначено у – НП(С)БО 7 та МСБО 16. Досліджуючи їх, було виділено найважливіші складові, які мають бути відображені у Приміток до фінансової звітності щодо основних засобів, що наведено на рис. 2.10.

Інформація про основні засоби, що повинна наводитися у примітках до фінансової звітності	
	Вартість (первісна або переоцінена), за якою основні засоби відображені в балансі
	Методи амортизації
	Строки корисного використання
	Наявність та рух основних засобів у звітному році (в розрізі первісної вартості, суми зносу, суми нарахованої амортизації тощо)
	Сума капітальних інвестицій в основні засоби за звітний період
	Залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються або вилучені з експлуатації для продажу
	Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів, які продовжують використовуватися

Рисунок 2.10 – Інформація про основні засоби, що повинна бути відображена у Примітках до фінансової звітності

Джерело: згруповано автором за інформацією [27, 32]

У Примітках до фінансової звітності, ТДВ «Яготинський маслозавод» розкриває таку інформацію про основні засоби:

- суттєві положення облікової політики щодо основних засобів;
- класифікаційні групи основних засобів;
- інформація про надходження, переміщення, вибуття, амортизацію, чисту балансову вартість основних засобів;
- інформація про незавершені капітальні інвестиції;
- додаткова інформація, за досліджуваній період, а саме: переоцінка основних засобів не проводилася; змін первісної вартості та суми зносу основних засобів не було; підприємство не отримувало основні засоби за рахунок цільового фінансування та не має основних засобів, отриманих у фінансову оренду, є

об'єкти що повністю амортизовані, проте ще використовуються та об'єкти, що перебувають у заставі.

Так, у примітках підприємство відображає найважливіші складові основних засобів, що дають можливість її користувачам дослідити стан та рух цих активів протягом звітного періоду. Проте, багато підприємств, так і ТДВ «Яготинський маслозавод», не розкривають інформацію про строк корисного використання основних засобів у цій формі звітності, що спричиняє деяку неточність у аналізі, як амортизаційної політики так і ефективності та економності виробництва.

Ефективне управління основними засобами є одним із ключових факторів успішної діяльності кожного підприємства [57]. Управлінська звітність в цьому контексті виступає основним інструментом інформаційного забезпечення прийняття рішень щодо використання, оновлення та модернізації основних засобів.

Проаналізувавши тематичні публікації та дослідження, можна стверджувати на неоднозначності поглядів вчених та науковців щодо сутності й інформаційних параметрів управлінської звітності, а також конкретизації напрямів застосування її показників.

На наш погляд, М.В. Заворітній та І.Й Яремко у своїх публікації розкрили головну суть управлінської звітності зазначаючи, що «основною роллю та метою ведення управлінської звітності на підприємстві є забезпечення потреби управлінського персоналу своєчасною, зрозумілою й релевантною інформацією, яку можна раціонально використати для визначення тенденцій або відхилень від спланованого на основі відповідним чином визначеної структури економічних та неекономічних показників» [22, с. 180].

Управлінська звітність не є регламентованою законодавством, вона формується за внутрішніми правилами підприємств, містить більше конфіденційну інформацію, має гнучку структуру та включає як фінансові, так і не фінансові показники. Основними її користувачами є власники, директори, менеджери, інвестори, кредитори, виробничі підрозділи, планово-економічні

відділи, технічні служби та інші користувачі.

Як стверджує О.В. Фоміна «система управлінської звітності в цілому повинна охоплювати всі об'єкти й процеси управління на підприємстві» [22, с. 180], у зв'язку з цим інформація про основні засоби повинна узагальнюватися і в управлінській звітності підприємств.

Формування управлінської звітності відбувається за допомогою даних бухгалтерського та управлінського (внутрішньогосподарського) обліку про об'єкти основних засобів.

В управлінському обліку важливим є поділ основних засобів за їх функціональним призначенням на виробничі й невиробничі. Виробничі основні засоби безпосередньо сприяють отриманню доходу підприємством, а невиробничі більше призначені для обслуговування соціальних та культурних потреб суб'єктів господарювання. Саме тому виробничі основні засоби є об'єктом управлінської обліку, оскільки від їх наявності, рівня використання та структури найбільше залежить ефективність підприємства.

Управлінська звітність в системі управління основними засобами використовується для оцінки ефективності використання основних засобів, оптимізації витрат на утримання, контролю за збереженням та використанням, прийняття рішень щодо придбання нових, виведення з експлуатації застарілих, модернізації наявних об'єктів основних засобів.

Управлінська звітність суб'єктів господарювання, зокрема і ТДВ «Яготинський маслозавод», побудована на системі таких показників щодо основних засобів: час роботи обладнання, технічний стан об'єктів, простої та їх причини, виробнича потужність та її використання, фондівіддача, фондомісткість, рентабельність основних засобів, витрати на утримання та експлуатацію, коефіцієнтів зносу, оновлення, вибуття тощо.

Для збору інформації про основні засоби та розрахунку наведених показників, підприємства використовують такі види управлінської звітності: звіт про ефективність використання основних засобів, звіт про технічний стан основних засобів, звіт про виконання планів ремонту основних засобів тощо.

На наш погляд, важливим елементом управлінської звітності щодо основних засобів є розкриття інформації про ремонти та технічні огляди, оскільки необґрунтовані витрати на їх здійснення сприяють неефективному використанню грошових коштів підприємств на поліпшення цих активів. З метою контролю за потенційними та понесеними витратами на проведення капітальних та поточних ремонтів пропонуємо підприємствам ввести План-звіт про витрати на технічні огляди та ремонти об'єктів основних засобів (Додаток Н). Даний звіт складатиметься з двох частин: перша – планові показники, які відображатимуть об'єкти основних засобів, вартість матеріалів і робіт необхідних для їх ремонту та поліпшення; друга – узагальнюватиме понесені витрати на проведення цих робіт.

Крім того, для ефективного використання основних засобів важливе значення має дотримання термінів проведення ремонтів. З цією метою даних звіту недостатньо, тому доцільно розробляти графіки проведення ремонтів та технічних оглядів. Це дасть змогу зіставляти за первинними документами на отримання матеріалів, нарахування заробітної плати фактичні дати проведення ремонтних робіт, що посилить контроль за їх проведенням та попередить зайві витрати.

Враховуючи зазначене, основними формами фінансової звітності, які узагальнюють інформацію про рух та стан основних засобів є Звіт про фінансовий стан (Баланс) та Примітки. Водночас інші форми звітності, такі як: Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал – характеризують вплив господарських операцій з руху основних засобів на діяльність підприємств, тому вони також є невід'ємним джерелом інформації для дослідження необоротних активів. Управлінська звітність також є надійним, достовірним та точним джерелом інформації про основні засоби, що разом із фінансовою, дають можливість всім зацікавленим користувачам отримати як фінансову, так і не фінансову інформацію про основні засоби для прийняття ними раціональних рішень.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УПРАВЛІННІ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організаційні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів

Сучасна система управління є багатогранним та складним процесом [48]. Для прийняття успішних та ефективних управлінських рішень слід своєчасно отримувати повну та вичерпну інформацію про зовнішні та внутрішні умови діяльності підприємства. Враховуючи це, одним з інструментів, який забезпечує користувачів такою інформацією є аналіз. Аналітична діяльність підприємства є цілеспрямованим процесом збору, систематизації, обробки та зберігання інформації, а також функцією управління, яка спрямована на вивчення об'єкта та прогнозування умов його діяльності [29, с. 113].

Організація аналізу на підприємстві охоплює широке коло питань, а саме:

- організація аналітичної роботи;
- розробку загального порядку та засад проведення аналізу;
- методичне, матеріально-технічне, організаційне забезпечення;
- загальне керівництво й узагальнення отриманих результатів;
- удосконалення та розвиток аналізу на підприємстві [48].

Так, організація аналітичної роботи на підприємстві належить до компетенції власника або посадової особи, відповідно до регламентуючих документів суб'єкта господарювання [19, с. 21]. Форма організації проведення аналізу господарської діяльності обирається підприємством самостійно. Нині виділяють дві форми організації аналізу – децентралізовану та централізовану.

При децентралізованій організаційній формі весь комплекс аналітичних робіт розподіляють по загальній структурі управління, тобто кожен підрозділ підприємства виконує певний комплекс аналітичних робіт відповідно до свого

призначення. При цьому централізована форма передбачає створення спеціального підрозділу економічного аналізу, який здійснює аналіз всієї господарської діяльності підприємства [19, с. 23].

Кожна із форм має свої переваги та недоліки, так децентралізована об'єднує аналітичний процес з процесом управління й виступає окремим його етапом, а централізована навпаки зумовлює відірвання аналітичного процесу від загального процесу управління.

Дослідження наукової літератури та практичного досвіду суб'єктів господарювання свідчать, що більшість суб'єктів які дотримуються сучасних стандартів корпоративної культури створюють аналітичні служби, які є найбільш гнучкими та динамічними підрозділами.

Аналітична служба – це один із підрозділів суб'єкта господарювання, який займається збором, опрацюванням, узагальненням інформації, також оцінює ситуацію й надає пропозиції з метою прийняття ефективних управлінських рішень [48].

Проте при створенні аналітичної служби враховується розмір підприємства, структура управління, вид діяльності, обсяги виробництва та продажів, облікова система та політика тощо. Так, на малих підприємствах переважно не створюються аналітичні служби у зв'язку з незначним обсягом діяльності, при цьому функції такої служби покладаються на власника, керівника або головного бухгалтера суб'єкта господарювання [48]. На середніх підприємствах функції аналізу виконує аналітик чи невеликий експертно-аналітичний підрозділ (може включати: юристів, маркетологів, фінансистів, програмістів), що є складовою фінансової служби підприємства. В більшості випадків аналітичні служби, що мають у своєму складі кілька відділів, створюються на великих підприємствах, що мають широку диверсифіковану виробничу або регіональну діяльність.

Так, у ТДВ «Яготинський маслозавод» аналіз господарської діяльності здійснює планово-економічний відділ, який підпорядкований заступнику генерального директора з економічних питань та на який покладено завдання наведені на рис. 3.1.

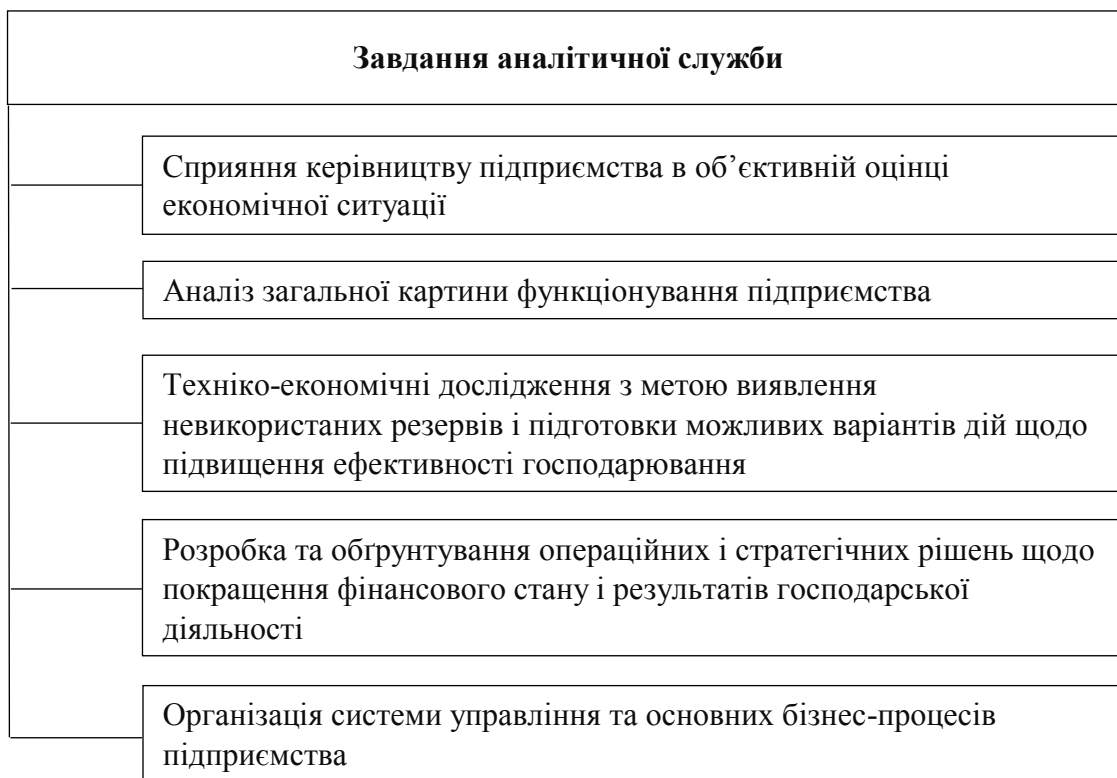

Рисунок 3.1 – Завдання аналітичної служби

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

В сучасних умовах, діяльність кожного суб'єкта господарювання залежить від ефективного використання основних засобів, оскільки ці активи є основною виробничого процесу. Від їх кількості, технічного оснащення, оновлення й модернізації, ступеня та ефективності використання залежить якість та кількість готової продукції, продуктивність праці, рентабельність та в результаті розмір прибутку підприємства.

У системі управління основними засобами ключову роль відіграє аналіз. Організація аналізу ефективності використання основних засобів – це система засобів та методів, які дозволяють оптимально провести аналітичне дослідження ефективності використання основних засобів підприємства [34, с. 199].

Основною метою аналізу основних засобів є оцінка забезпеченості суб'єкта господарювання цими активами, ефективність їх використання й пошук шляхів підвищення їх віддачі.

Мулик Т.О. наводить перелік положень для здійснення аналізу основних

засобів, які на наш погляд розкривають найважливіші складові методики аналізу цих активів (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Основні положення для здійснення аналізу основних засобів

Джерело: складено автором на основі [29, ст. 114]

Слід зазначити, що правильно підібрана методика аналізу основних засобів дає змогу своєчасно контролювати стан та склад виробничих та невиробничих фондів, а також дозволяє підвищити ефективність використання основних засобів, якщо на основі даних отриманих в результаті аналізу будуть прийняті дієві стратегічні рішення.

Основними завданнями аналізу основних засобів є:

- оцінка забезпеченості суб'єкта господарювання основними засобами;
- визначення динаміки, складу та структури основних засобів;
- оцінка технічного стану основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття;
- виявлення резервів оновлення та поліпшення використання основних засобів;
- аналіз ефективності використання основних засобів;

– розроблення заходів щодо поліпшення використання основних засобів [10, с. 48].

Об'єктами аналізу основних засобів є обсяги, структура, стан та ефективність їх використання, а також резерви підвищення використання цих активів.

Аналіз основних засобів передбачає певні етапи його проведення, які в основному поділяються на дві складові: оцінка забезпеченості підприємства об'єктами основних засобів та оцінка ефективності їх використання (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Етапи аналізу основних засобів

Джерело: складено автором на основі [29, с. 114]

Для проведення аналізу основних засобів основними джерелами інформації є дані бухгалтерського та управлінського обліку, фінансова та статистична звітність, а також нефінансова інформація про об'єкти основних засобів (табл. 3.1).

Таким чином, організаційні аспекти аналізу ефективності використання основних засобів формують цілісну систему, яка охоплює методичне, інформаційне та кадрове забезпечення аналітичного процесу.

Таблиця 3.1 – Інформаційна база для аналізу ефективності використання основних засобів

Група	Джерела даних
Первинні документи	Акт приймання-передачі основних засобів; Акт внутрішнього переміщення основних засобів; Акт введення в експлуатацію основних засобів; Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів; Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів; Акт списання основних засобів; Інвентарна картка обліку об'єктів основних засобів; Розрахунок амортизації основних засобів; Акт переоцінки основних засобів.
Дані рахунків бухгалтерського обліку	10 «Основні засоби»; 13 «Знос (амортизація) основних засобів»; 15 «Капітальні інвестиції»; Інші.
Фінансова звітність	Звіт про фінансовий стан (Баланс) (форма № 1); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2); Звіт про рух грошових коштів (форма № 3); Звіт про власний капітал (форма № 4), Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5).
Статистична звітність	Звіт про наявність і рух необоротних активів, амортизацію та капітальні інвестиції (форма № 2-ОЗ)
Інші джерела	Дані проведених інвентаризацій, технічний паспорт об'єкта, договори, дані попередніх аудиторських перевірок тощо.

Джерело: складено автором на основі [10, с. 53; 28, с. 70]

Належна організація аналітичної роботи дозволяє не лише оцінити поточний стан використання основних засобів, але й розробити обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації їх використання, що безпосередньо впливає на покращення фінансово-економічних показників діяльності підприємства.

3.2 Аналіз складу та структури основних засобів

Основні засоби є важливою складовою ресурсного потенціалу будь-якого суб'єкта господарювання, оскільки вони є основою для здійснення різних видів діяльності включаючи адміністративні роботи, збут та найголовніше виробництво [48].

Аналіз основних засобів зазвичай починають із визначення забезпеченості підприємства цими активами. Для цього слід проаналізувати чи достатньо в суб'єкта господарювання основних засобів, яка їх структура, склад, динаміка та

технічний стан (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Аналіз стану та структури основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

№	Найменування групи основних засобів	Абсолютні величини, тис грн			Питома вага, %			Відхилення 2023 від 2021 (+/-)	
		2021	2022	2023	2021	2022	2023	Абс. відх., тис грн	Відн. відх., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Земельні ділянки	155	155	155	0,02	0,02	0,02	0	0
2	Будинки та споруди	130 312	130 733	140 747	16,84	16,10	15,66	10 435	8,01
3	Машини та обладнання	585 323	600 945	645 650	75,65	74,02	71,82	60 327	10,31
4	Транспортні засоби та автомобілі	8 785	8 785	8 691	1,14	1,08	0,97	-94	-1,07
5	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	13 069	13 184	13 312	1,69	1,62	1,48	243	1,86
6	Інші основні засоби	36 117	58 115	90 377	4,67	7,16	10,05	54 260	150,23
Разом		773 761	811 917	898 932	100	100	100	125 171	16,18

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Оцінюючи інформацію, що наведена у табл. 3.2 можна зазначити, що підприємство в наявності має такі групи основних засобів: будинки та споруди, земельні ділянки, транспортні засоби, машини та обладнання, інструменти та інші основні засоби. Найбільшу питому вагу серед всіх груп займають машини та обладнання, які становлять понад 70 % усіх основних засобів і це зумовлено тим, що підприємство займається виробництвом молочної продукції для якої необхідно мати достатню кількість обладнання. Протягом досліджуваного періоду у складі та структурі основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» відбулися зміни. Так, вартість основних засобів збільшилася на 125 171 тис грн це зумовлено збільшенням вартості будинків та споруд на 10 435 тис грн, машин та обладнання на 60 327 тис грн, інших основних засобів на 54 260 тис грн та інструментів, приладів, інвентарю на 243 тис гривень. При цьому за період з 2021

по 2023 роки вартість транспортних засобів зменшилася на 94 тис гривень.

Зміни у структурі та складі основних засобів насамперед зумовлені їхнім рухом – вибуттям та надходженням (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Аналіз руху основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

№	Показник	2021	2022	2023	Абс. відх. 2023 від 2021
1	2	3	4	5	6
1	Первісна вартість на початок року, тис грн	733 629	773 761	811 917	78 288
2	Вартість основних засобів, що надійшли, тис грн	41 636	41 379	146 506	104 870
3	Вартість основних засобів, що вибули, тис грн	1 504	3 223	59 491	57 987
4	Первісна вартість на кінець року, тис грн	773 761	811 917	898 932	125 171
5	Коефіцієнт оновлення	0,05	0,05	0,16	0,11
6	Коефіцієнт вибуття	0,002	0,004	0,07	0,068
7	Коефіцієнт приросту	0,05	0,05	0,11	0,06

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Дані табл. 3.3 показують, що за досліджуваний період переважає надходження основних засобів підприємства над вибуттям. Так, найбільша сума надходжень основних засобів спостерігається у 2023 році – 146 506 тис грн, при цьому сума вибуття становила – 59 491 тис гривень. У 2021 та 2022 роках сума надходжень основних засобів була майже однаковою – 41 536 тис грн та 41 379 тис грн відповідно, при вибутті у 2021 році – 1 504 тис грн, та у 2022 році – 3 223 тис гривень. Загалом вибуття основних засобів не мало значного впливу на первісну вартість цих активів, оскільки в цей період відбувалися значні надходження основних засобів, що в результаті збільшило первісну вартість за досліджуваний період на 125 171 тис гривень. Враховуючи проведений аналіз, можна відмітити, що у підприємства є тенденція до розширення виробництва та розгортання виробничих потужностей.

Слід зазначити, що оновлення основних засобів також можна проаналізувати не лише на основі абсолютних показників надходження та вибуття, а також і за коефіцієнтами оновлення, вибуття, приросту.

Коефіцієнт оновлення характеризує рівень інтенсивності оновлення основних засобів. Він показує частку нових основних засобів, які введено в дію за певний період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Формули розрахунку коефіцієнтів оновлення, вибуття, приросту основних засобів

№	Коефіцієнт	Формула	
1	Коефіцієнт оновлення	$K_{\text{онов}} = \frac{OЗ_{\text{н}}}{OЗ_{\text{кп}}}$	OЗ н – первісна вартість основних засобів, які надійшли за звітний період; OЗ кп – первісна вартість основних засобів на кінець звітного періоду; OЗ в – первісна вартість основних засобів, які вибули за звітний період; OЗ пп – первісна вартість основних засобів на початок звітного періоду.
2	Коефіцієнт вибуття	$K_{\text{виб}} = \frac{OЗ_{\text{в}}}{OЗ_{\text{пп}}}$	
3	Коефіцієнт приросту	$K_{\text{онов}} = \frac{OЗ_{\text{н}} - OЗ_{\text{в}}}{OЗ_{\text{пп}}}$	

Джерело: складено автором на основі [6, с. 155]

Коефіцієнт вибуття характеризує рівень інтенсивності вибуття основних засобів. Він показує частку основних засобів, які вибули за певний період у загальній вартості основних засобів на початок звітного періоду (табл. 3.4).

Коефіцієнт приросту характеризує рівень приросту основних засобів або їх груп за певний період (табл. 3.4).

Відповідно до даних табл. 3.3 коефіцієнти оновлення, вибуття та приросту основних засобів збільшилися за досліджуваний період на – 0,11 пункта, 0,07 пункта та 0,06 пункта відповідно. Перевищення значень коефіцієнта оновлення над коефіцієнтом вибуття є позитивним для підприємства та сигналізує про раціональне використання основних засобів. Слід зазначити, що протягом 2023 року спостерігається приріст основних засобів, що свідчить про позитивну тенденцію в діяльності суб'єкта господарювання, коли вартість введених в дію основних засобів перевищує над вартістю основних засобів, що вибули.

При дослідженні складу та структури основних засобів доцільно також визначати їхню частку у загальній вартості всіх активів підприємства (рис. 3.4).

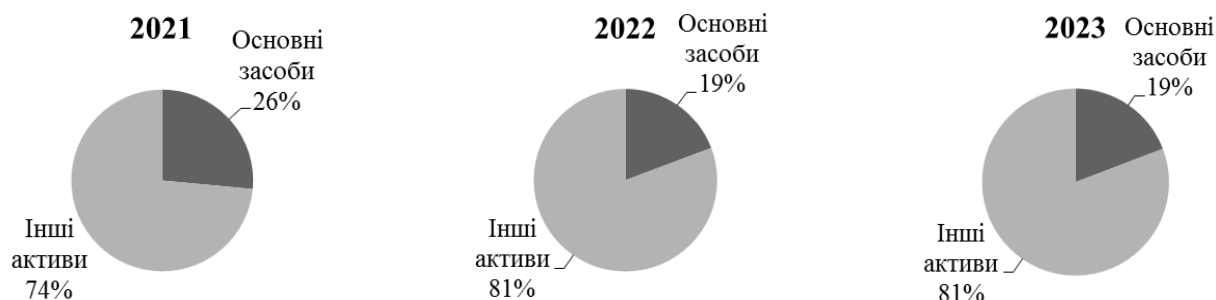

Рисунок 3.4 – Частка основних засобів у складі активів ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Відповідно до даних рис. 3.4 основні засоби у складі активів ТДВ «Яготинський маслозавод» займають п'яту частину всіх активів підприємства. Хоча за досліджуваний період наявна динаміка до зменшення частки основних засобів в активах, проте це не є негативним сигналом для суб'єкта господарювання, оскільки у нього присутній стабільний та навіть зростаючий обсяг виробництва.

Важливим етапом аналізу оцінки основних засобів є дослідження їх технічного стану, який розраховується за допомогою відносних показників зносу та придатності.

Так, основні засоби в процесі їх використання поступово втрачають свою вартість внаслідок фізичного або морального зносу.

Фізичний знос характеризується втратою основними засобами власних первісних техніко-економічних якостей, що в результаті викликає зменшення їхньої реальної вартості [13]. Даний вид зносу залежить від багатьох факторів, а саме:

– особливостей технологічного процесу виробництва (інтенсивність

експлуатації обладнання, величини навантаження на устаткування тощо);

- якості технічного обслуговування основних засобів;
- кваліфікації працівників, які обслуговують процес виробництва;
- якості праці працівників;
- дотримання технологічних процесів роботи тощо.

Крім того, основним засобам також притаманний і моральний знос, що характеризується знеціненням об'єктів внаслідок новітніх досягнень ще до їх повного фізичного зносу. Моральний знос поділяють на дві форми: знецінення машин унаслідок випуску нових, продуктивніших, досконаліших або внаслідок здешевлення їх виробництва [13].

Загалом коефіцієнт зносу основних засобів показує, яка частина їх вартості перенесена на готову продукції, тобто списана на витрати виробництва. Коефіцієнт розраховується як відношення суми зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів на початок періоду [19, с. 21].

Технічний стан основних засобів також можна дослідити за допомогою коефіцієнту придатності, який визначає частину основних засобів придатних для експлуатації, тобто не списаних на витрати виробництва. Він визначається відношенням залишкової вартості основних засобів до їх початкової вартості [19, с. 23].

Аналіз технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» наведено у табл. 3.5.

Так, коефіцієнт зносу основних засобів за досліджуваний період має тенденцію до збільшення, а саме він зріс на 0,08 пункта, що відповідно відобразилося на величині коефіцієнта придатності, який зменшився на 0,08 пункта. Також слід зазначити, що станом на кінець 2022 та 2023 коефіцієнт зносу основних засобів перевищують 50%, що може свідчити про фізичне або моральне старіння значної частини обладнання, можливе зниження ефективності виробництва та потенційне зростання собівартості продукції.

Таблиця 3.5 – Аналіз технічного стану основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

№	Показник	2021	2022	2023	Абс. відх. 2023 від 2021
1	2	3	4	5	6
1	Первісна вартість на початок року, тис грн	733 629	773 761	811 917	78 288
2	Первісна вартість на кінець року, тис грн	773 761	811 917	898 932	125 171
3	Балансова вартість на початок року, тис грн	444 946	417 251	390 541	-54 405
4	Балансова вартість на кінець року, тис грн	417 251	390 541	415 608	-1 643
5	Знос на початок року, тис грн	288 683	356 510	421 376	132 693
6	Знос на кінець року, тис грн	356 510	421 376	483 324	126 814
7	Коефіцієнт зносу на початок року	0,39	0,46	0,52	0,13
8	Коефіцієнт зносу на кінець року	0,46	0,52	0,54	0,08
9	Коефіцієнт придатності на початок року	0,61	0,54	0,48	-0,13
10	Коефіцієнт придатності на кінець року	0,54	0,48	0,46	-0,08

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Динаміку показників руху та технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки наведено на рис. 3.5.

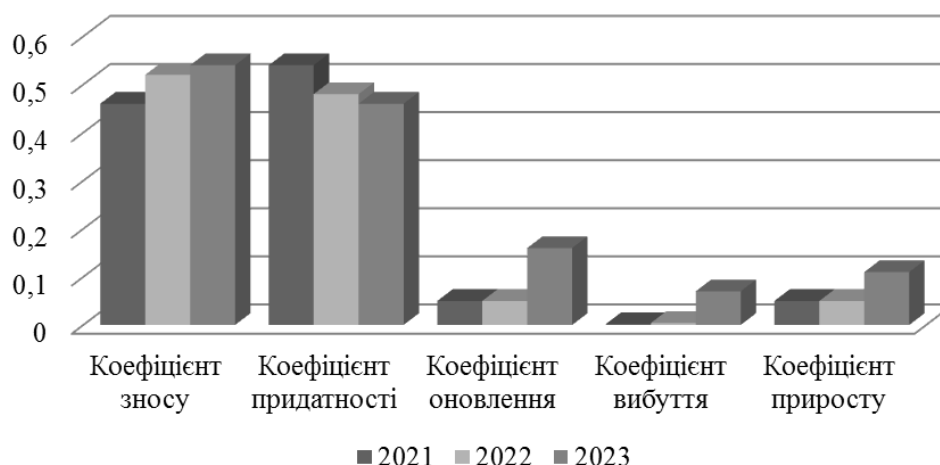

Рисунок 3.5 – Динаміка показників руху та технічного стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Враховуючи проведений аналіз стану основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод», можна підсумувати що технічний стан цих активів погіршується, про що свідчить зменшення коефіцієнта придатності та збільшення коефіцієнта зносу. Проте позитивним є те, що в динаміці збільшуються темпи оновлення

основних засобів, що може сприяти підвищенню якості продукції через застосування сучасних технологій.

3.3 Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання

Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами передбачає дослідження таких показників як фондоозброєність та технічна озброєність праці.

Фондоозброєність показує вартість основних засобів, що припадає на одного працівника підприємства і характеризує ступінь технічної оснащеності праці [29, с. 117]. Даний показник розраховується як відношення середньої вартості виробничих основних засобів до середньооблікової чисельності працівників підприємства.

Технічна озброєність праці відображає озброєність праці активними основними засобами й визначається як відношення середньої вартості активної частини виробничих основних засобів до середньооблікової чисельності працівників підприємства [29, с. 117]. Даний показник розраховується на основі активної частини основних засобів, динаміка змін якої за період з 2021 по 2023 наведено на рис. 3.6.

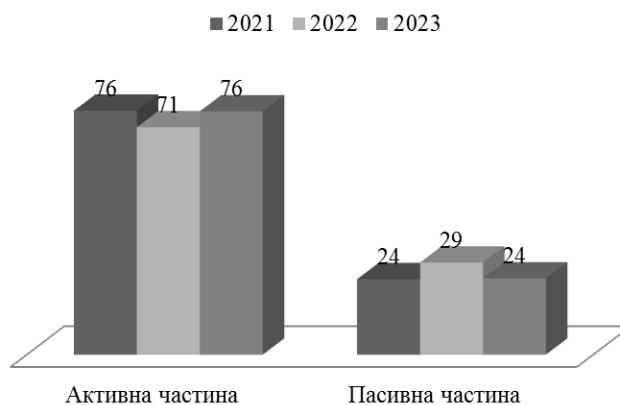

Рисунок 3.6 – Співвідношення активної та пасивної складових основних засобів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Так, аналізуючи співвідношення активної та пасивної складових основних засобів можна відзначити, що за досліджуваний період у ТДВ «Яготинський маслозавод» активна частина значно переважає пасивну: 76% – у 2021 році, 71% – у 2022 році та 76% – у 2023 році.

Розрахунок фондоозброєності та технічної озброєності праці ТДВ «Яготинський маслозавод» з оцінкою їх абсолютного відхилення наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Аналіз забезпеченості основними засобами ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

№	Показник	2021	2022	2023	Абс. відх. 2023 від 2021
1	2	3	4	5	6
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	3 103 661	3 736 091	4 857 266	1 753 605
2	Середня вартість основних засобів, тис грн	431 099	403 896	403 075	-28 024
2.1	у тому числі активної частини, тис грн	331 807	307 814	307 348	-24 459
3	Середня кількість працівників, осіб	901	900	921	20
4	Фондоозброєність, тис грн	478,47	448,77	437,65	-40,82
5	Технічна озброєність праці, тис грн	368,27	342,02	333,71	-34,56
6	Продуктивність праці, тис грн/особу	3 444,68	4 151,21	5 273,90	1 829,22

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Відповідно до результатів аналізу наведених у табл. 3.6, фондоозброєність суб'єкта господарювання за досліджуваний період зменшилася на 40,82 тис грн, також зменшилася технічна озброєність праці на 34,56 тис гривень. Причиною спаду даних показників є зменшення вартості основних засобів на 28 024 тис гривень.

Крім того, для визначення інтенсивності діяльності підприємства слід визначити рівень зростання фондоозброєності, технічної озброєності праці та порівняти ці показники з рівнем зростання продуктивності праці. Так, темп зростання фондоозброєності становить: у 2022 році – 0,93 або 93%

(448,77 / 478,47); у 2023 році – 0,97 або 97% (437,65 / 448,77).

Темпи зростання технічної озброєності праці: у 2022 році – 0,92 або 92% (342,02 / 368,27); у 2023 році – 0,96 або 96% (333,71 / 342,02). Темпи зростання продуктивності праці: у 2022 році – 1,21 або 121% (4 151,21 / 3 444,68); у 2023 році – 1,27 або 127% (5 273,90 / 4 151,21).

Порівняння темпів зростання фондоозброєності та технічної озброєності праці з темпами зростання продуктивності праці свідчить про інтенсивності діяльності підприємства, оскільки рівень зростання продуктивності праці у 2023 році (127%) перевищує рівень зростання технічної озброєності праці (96%). Слід зазначити, що оскільки більша частина основних засобів підприємства є активною і продуктивно використовується у виробничому процесі темп зростання фондоозброєності за досліджуваний період також не перевищує темпи зростання продуктивності праці, що свідчить про інтенсивність господарської діяльності.

Наступним етапом аналізу основних засобів є оцінка їх ефективності використання, яка розраховується на основі показників наведених на рис. 3.7.

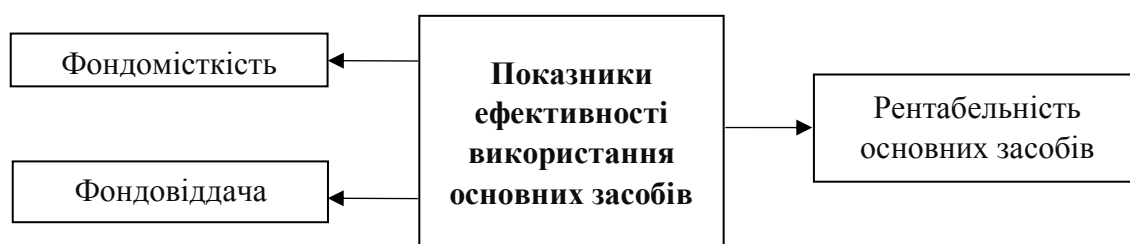

Рисунок 3.7 – Показники аналізу ефективності використання основних засобів

Джерело: складено автором на основі [6, с. 155]

Одним з основних показників ефективності використання основних засобів є фондовіддача.

Фондовіддача розраховується як відношення обсягу виробленої продукції до середньої вартості основних засобів та показує обсяг виробництва продукції на 1 гривню основних засобів [6, с. 156]. Фондовіддачу можна розраховувати як у

вартісних, так і в натуральних показниках. Вона обернено залежить від фондоозброєності та прямо – від продуктивності праці. Щоб підвищити фондівдачу необхідно щоб темпи зростання продуктивності праці перевищували темпи зростання її фондоозброєності.

Наступним показником ефективності використання основних засобів є фондомісткість. Цей показник є оберненим до показника фондівдачі, і відповідно розраховується як відношення середньої вартості основних засобів до обсягу виробленої продукції. Він характеризує середню вартість основних засобів, що припадає на одиницю обсягу виробленої продукції [8, с. 101].

Останнім показником ефективності використання основних засобів є рентабельність основних засобів, що характеризує прибутковість використання основних засобів. Розраховується даний показник як відношення прибутку від операційної діяльності до середньої вартості основних засобів. Чим вище рентабельність, тим вищою є ефективність і результативність використання виробничих потужностей підприємства.

Враховуючи характеристику та особливості вище наведених показників у табл. 3.7 відображено їх розрахунок на основі даних ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3.7 – Аналіз ефективності використання основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод», 2021-2023 рр.

№	Показник	2021	2022	2023	Абс. відх. 2023 від 2021
1	2	3	4	5	6
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	3 103 661	3 736 091	4 857 266	1 753 605
2	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис грн	207 888	291 991	444 037	12 976
3	Середня вартість основних засобів, тис грн	431 099	403 896	403 075	-28 024
5	Операційна рентабельність основних засобів	0,05	0,72	1,10	1,05
6	Фондовіддача	7,20	9,25	12,05	5,30
7	Фондомісткість	0,14	0,11	0,08	-0,06

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Так, дані таблиці свідчать, що рентабельність основних засобів за досліджуваний період збільшилася на 1,05 грн, також зросла і фондівіддача на 5,30 грн, що було спричинено тим, що чистий дохід від реалізації продукції зростав значно більшими темпами, ніж вартість основних засобів. Стосовно фондомісткості, то слід зазначити, що цей показник зменшився на 0,06 гривні.

Динаміка змін показників ефективності використання основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод» у 2021-2023 рр. наведено також на рис. 3.8.

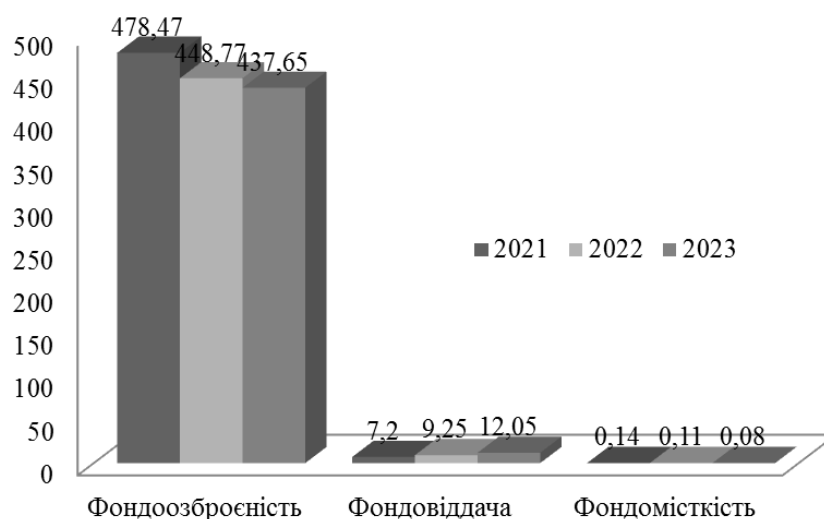

Рисунок 3.8 – Динаміка змін показників ефективності використання основних засобів у ТДВ «Яготинський маслозавод» в 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Останнім етапом аналізу основних засобів є факторний аналіз показників ефективності використання основних засобів, що спрямований на дослідження оцінки впливу кожного окремого фактора на зміну конкретного показника.

Слід зазначити, що для проведення факторного аналізу можна використовувати три прийоми: ланцюгових підстановок, абсолютних різниць та відносних різниць.

Пропонуємо провести факторний аналіз зміни обсягу виробленої продукції та середньої вартості основних засобів на основі формул розрахунку фондівіддачі та фондомісткості за допомогою прийому ланцюгових підстановок за 2022-

2023 роки (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Факторний аналіз фондівдачі та фондомісткості ТДВ «Яготинський маслозавод»

№	Показник	2022 (0)	2023 (1)	Аналітичні операції:	
				1. Оцінка змін	
				Абс. відх., тис грн	Відн. відх., %
1	2	3	4	5	6
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн – ОВП	3 736 091	4 857 266	1 121 175	30,0
2	Середня вартість основних засобів, тис грн – ОЗ	403 896	403 075	-821	-0,2
3	Фондовіддача – Фв	9,25	12,05	2,8	30,27
4	Фондомісткість – Фм	0,11	0,08	-0,03	-27,27
Аналітичні операції (продовження):					
2	Побудова 2-х факторної мультиплікативної моделі показника ОВП		ОВП = Фв * ОЗ		
3	Розрахунок впливу факторів на зміну ОВП				
3.1	Нульова підстановка:		9,25 * 403 896 = 3 736 091		
3.2	- розрахунок умовного ОВП з урахуванням зміни Фв		12,05 * 403 896 = 4 867 159		
	- визначення впливу фактору		4 867 159 - 3 736 091 = 1 131 068		
3.3	- розрахунок умовного ОВП з урахуванням зміни ОЗ		12,05 * 403 075 = 4 857 266		
	- визначення впливу фактору		4 857 266 - 4 867 159 = -9 893		
2	Побудова 2-х факторної мультиплікативної моделі показника ОЗ		ОЗ = Фм * ОВП		
4	Розрахунок впливу факторів на зміну ОВП				
4.1	Нульова підстановка:		0,11 * 3 736 091 = 403 896		
4.2	- розрахунок умовного ОЗ з урахуванням зміни Фм		0,11 * 4 857 266 = 525 102		
	- визначення впливу фактору		525 102 - 403 896 = 121 206		
4.3	- розрахунок умовного ОЗ з урахуванням зміни ОВП		0,08 * 4 857 266 = 403 075		
	- визначення впливу фактору		403 075 - 525 102= -122 027		

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показники, наведені у табл. 3.8, дають можливість зробити такі висновки:

– вагому частку зростання обсягу виробленої продукції забезпечило підвищення рівня фондівдачі. Так, внаслідок зростання фондівдачі на 30% обсяг продукції збільшився на 1 131 068 тис грн, однак шляхом зменшення середньорічної вартості основних засобів на 0,2% – обсяг зменшився на 9 893 тис грн, проте незважаючи на це зменшення обсяг виробленої продукції збільшився на 30%. Зростання обсягу продукції переважно внаслідок якісних факторів свідчить про підвищення рівня ефективності засобів праці, а це вказує на

позитивну тенденцію до розвитку суб'єкта господарювання;

– за умови фондомісткості попереднього періоду (2022 р.) для випуску продукції на суму 4 857 266 тис грн підприємству слід було б залучити додатково основних засобів на суму 123 329 тис грн, однак, за рахунок зниження фондомісткості на 27% була досягнута економія основних засобів на 122 027 тис гривень.

Таким чином, аналіз складу, структури та ефективності використання основних засобів проведений на основі фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод» за період з 2021 по 2023 свідчить про ефективне використання основних засобів що відображено у зростання показників операційної рентабельності основних засобів та фондівіддачі, однак при цьому за досліджуваний період також зріс і коефіцієнт зносу, який показує погіршення технічного стану основних засобів. Тому, з метою покращення технічного стану основних засобів пропонуємо підприємству:

– оновити або модернізувати обладнання: здійснити планову заміну морально застарілого та фізично зношеного устаткування; впровадити сучасні технологічні рішення у виробничий процес; інвестувати кошти в капітальний ремонт та реконструкцію основних виробничих фондів;

– оптимізувати управління основними засобами: розробити та впровадити систему планово-попереджувального обслуговування обладнання; посилити контроль за технічним станом обладнання; запровадити регулярну діагностику та моніторинг технічного стану основних засобів;

– фінансові заходи: передбачити в бюджеті на наступний рік фінансові витрати на оновлення основних засобів; розглянути можливість лізингу сучасного обладнання; залучити додаткові інвестиційні ресурси для технічного переоснащення;

– кадрові заходи: провести навчання персоналу сучасним методам експлуатації та обслуговування обладнання; запровадити систему матеріального стимулювання працівників за ефективне утримання основних засобів; підвищити кваліфікацію технічного персоналу.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене в кваліфікаційній магістерській роботі на тему «Облік та аналіз основних засобів як основа управління необоротними активами підприємства», дозволяє зробити такі висновки:

1. Основні засоби є активами суб'єкта господарювання, що мають матеріальну форму та використовуються у господарській діяльності для виробництва товарів або надання послуг, та під час виконання адміністративних або соціальних цілей, строк корисного використання яких становить більше одного року, і яким притаманна тенденція до зносу. Економічна сутність основних засобів полягає в тому, що вони є засобами праці, які мають вартість та функціонують тривалий час на підприємстві у своїй незмінній формі, а їхня вартість поступово переноситься на новий виготовлений продукт. Аналіз наукової літератури, дозволяє стверджувати, що ключовими критеріями визнання в обліку основних засобів є: матеріальність, призначення, строк корисного використання, амортизація, економічна вигода та вартісний критерій.

2. З метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, об'єкти основних засобів слід класифікувати. Дослідивши наукові підходи до класифікації основних засобів, на наш погляд можна виділити такі основні ознаки групування цих активів: за галузевою приналежністю, за функціональним призначенням, за використанням, за ознакою належності, за роллю у виробничому процесі, за матеріально-речовим складом.

3. Питання оцінки основних засобів посідає ключове місце у фінансовій звітності та у бухгалтерському обліку загалом. Вона потрібна для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їхньої структури та динаміки. Так, відповідно до НП(С)БО 7 передбачено такі види вартостей основних засобів: первісна, ліквідаційна, залишкова, справедлива, переоцінена, чиста вартість реалізації. Також, слід зазначити, що основні засоби підприємство можуть використовувати тривалий період у своїй господарській діяльності, що зумовлює регулярний перегляд їхньої вартості за допомогою механізму переоцінки.

4. Формування облікової політики стосовно основних засобів є одним із важливих етапів її розробки та складання. Зміст облікової політики в основному залежить від специфіки діяльності підприємства, і повинна включати такі елементи щодо основних засобів: одиниця обліку, класифікація, строк корисного використання, визначення вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів, метод нарахування амортизації, переоцінка, визнання витрат, що пов'язані з підтриманням об'єктів у робочому стані, визначення ліквідаційної вартості.

5. Бухгалтерський облік основних засобів є багатограним процесом, що охоплює збір, аналіз та використання достовірних та повних даних про ці активи та залежить від шляхів їх надходження, експлуатації та вибуття.

6. Головною підставою для відображення інформації в обліку є первинні документи. Оскільки нині типові форми визначені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.1995 № 352 втратили чинність, у роботі було запропоновано суб'єктам господарювання для документування операцій з основними засобами використовувати форми, що затверджені наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 18, які найкраще відповідають існуючим нині підходам до обліку цих активів.

7. Синтетичний облік наявності, надходження та вибуття основних засобів ведеться за допомогою активного рахунку 10 «Основні засоби». В організації обліку цих активів важливе місце займає також модель аналітичного обліку, оскільки вона забезпечує ефективний контроль за збереженням та рухом цих об'єктів. З метою оновлення наявної моделі аналітичного обліку було запропоновано деталізувати рахунок 10, розширивши його субрахунками третього та четвертого порядку. Дане розширення рахунків має допомогти провести більш ефективний та точний облік основних засобів при великій кількості об'єктів, що зміцнить інформаційну безпеку й забезпечить стабільність роботи суб'єкта господарювання.

8. На облік основних засобів найбільше впливає процес їх експлуатації, а саме: нарахуванням амортизації, проведення переоцінки та здійснення ремонту

цих активів. Так, у роботі було акцентовано на важливості правильності класифікації витрат понесених на виконання ремонтних робіт для задоволення потреб як бухгалтерського обліку, так і управлінського. З цією метою було запропоновано запровадити на підприємствах фасетний метод систематизування класифікаційних ознак ремонтних робіт основних засобів, який має допомогти правильно проводити ідентифікацію видів ремонту, відображати відповідні витрат на рахунках обліку та забезпечить управлінський персонал підприємства достовірною та повною інформацією.

9. Також, у магістерській роботі було розкрито особливості обліку вибуття основних засобів залежно від шляхів, а саме: реалізація, безоплатна передача, внесок до статутного капіталу інших підприємств, списання тощо.

10. Основними формами фінансової звітності, які узагальнюються інформацією про рух та стан основних засобів є Звіт про фінансовий стан та Примітки. Водночас інші форми звітності, такі як: Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал – характеризують вплив господарських операцій з руху основних засобів на діяльність підприємств, тому вони також є невід’ємним джерелом інформації для дослідження необоротних активів. Управлінська звітність також є надійним, достовірним та точним джерелом інформації про основні засоби, що разом із фінансовою, дають можливість всім зацікавленим користувачам отримати як фінансову, так і не фінансову інформацію про основні засоби для прийняття ними раціональних рішень.

11. Організація аналізу ефективності використання основних засобів є цілісною системою засобів та методів, які дозволяють оптимально провести аналітичне дослідження ефективності використання основних засобів підприємства.

12. Основною метою аналізу основних засобів є оцінка забезпеченості суб’єкта господарювання цими активами, ефективність їх використання й пошук шляхів підвищення їх віддачі. При цьому, завданнями аналізу основних засобів є наступні: оцінка забезпеченості суб’єкта господарювання основними засобами,

визначення динаміки, складу та структури основних засобів; оцінка технічного стану основних засобів, ступеня їх оновлення та вибуття; аналіз ефективності використання основних засобів; розроблення заходів щодо поліпшення їх використання.

13. Для проведення аналізу основних засобів основними джерелами інформації є дані бухгалтерського та управлінського обліку, фінансова та статистична звітність, а також не фінансова інформація про об'єкти основних засобів.

14. Аналіз складу, структури та ефективності використання основних засобів проведений за матеріалами фінансової звітності ТДВ «Яготинський маслозавод» за період з 2021 по 2023 роки свідчить про ефективне використання основних засобів цим підприємством. Так, це відображено у зростанні показників операційної рентабельності основних засобів та фондівіддачі, однак при цьому за досліджуваний період також зріс і коефіцієнт зносу, який показує погіршення технічного стану основних засобів. Тому, з метою покращення технічного стану цих активів пропонуємо підприємству: оновити або модернізувати наявне обладнання; оптимізувати управління основними засобами; провести фінансові та кадрові заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бірюк О.Г. Облікова політика щодо основних засобів. *Облік і фінанси*. 2008. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblikova-politika-schodo-osnovnih-zasobiv.html> (дата звернення 01.10.2024).
2. Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І. Облікове забезпечення системи управління основними засобами підприємства: організаційний аспект. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 70. С. 13-19.
3. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / за ред. Н.Є. Скоробогатова. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. В-во «Політехніка», 2017. 248 с.
4. Бухгалтерський облік : підручник / за ред. Р.Ф. Бруханського. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.
5. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / за ред. Ф.Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута». 2010. 608 с.
6. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
7. Грицюк І.Г. Особливості відображення основних засобів в обліковій політиці підприємства. *Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 квітня 2024 р.). Київ, 2024. С. 29-30.
8. Даценко Г. В., Коцеруба Н.В., Крупельницька І.Г., Кудирко О.М., Лобачева І.Ф. Аналіз господарської діяльності : підручник. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2021. 416 с.
9. Євдокимов В.В. Бухгалтерський облік витрат на ремонт власних основних засобів. *Ефективна економіка*. 2016. Вип. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5236> (дата звернення 10.10.2024).
10. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз : навчальний посібник. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

11. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1112-1116.

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 23.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 13.10.2024).

13. Кафка С.М. Облік надходження необоротних активів та формування їх первісної вартості. *Ефективна економіка*. 2017. Вип. 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5549> (дата звернення 01.10.2024).

14. Качмар О.В. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2014. Вип. 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3367> (дата звернення 05.10.2024).

15. Колісник О.П. Формування елементів облікової політики щодо основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 1152-1157.

16. Костюнік О.В., Наконечна А.А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 21. С. 177-180.

17. Кравченко Ю.М. Економічна сутність необоротних активів. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: міжнар. наук.-прак. конф. (м. Харків, 3-4 листопада 2022 р.)*. Харків, 2022. С. 124-125.

18. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В., Буденко Т.Г. Міжнародні стандарти обліку та звітності : підручник. Тернопіль: ЗУНУ. В-то «Економічна думка», 2021. 580 с.

19. Курій А.Б. Підходи до організації аналітичної роботи на підприємствах. *Економіка, облік, фінанси та маркетинг: аналіз тенденцій та перспектив розвитку: матеріали всеукр. наук.-прак. конф. (м. Черкаси, 27 травня 2021 р.)*. Черкаси, 2021. С.21-24.

20. Кухта К.О., Орошан Т.А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Економічна наука*. 2020. Вип. 21. С. 106-111.

21. Левкович О.В., Безлюдна К.С. Оцінка стану і використання необоротних активів підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. Вип. 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/86.pdf (дата звернення 01.09.2024).

22. Лемішовська О.С., Михайловський В.О. Управлінська звітність підприємства: теоретико-методичні аспекти та принципи формування *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2023. № 1 (9). С. 179-188.

23. Любар О.О. Засоби праці: теорія, методика та практика обліку. *Ефективна економіка*. 2014. Вип. 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2774> (дата звернення 05.09.2024).

24. Мелень О.В. Організація бухгалтерського обліку: консп. лекц. Харків: Видавництво Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», 2024. 62 с.

25. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. Дата оновлення 18.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення 01.10.2024).

26. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. Дата оновлення 02.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 17.10.2024).

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : затв. Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-16_ukr_2018.pdf (дата звернення 01.10.2024).

28. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2017. 156 с.

29. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2020. Вип. 46. С. 113-122.

30. Мулик Т.О. Організаційно-методичні аспекти діяльності аналітичної служби підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/74.pdf (дата звернення 25.10.2024).

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення 03.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 01.09.2024).

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. Дата оновлення 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 01.10.2024).

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення 01.10.2024).

34. Новіченко Л.С. Організація економічного аналізу на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2022. Вип. 1. Том. 32. С. 199-207.

35. Перетятко Ю.М., Горбач Ю.В., Держилова Ю.В. Стан висвітлення інформації про основні засоби у примітках до звітів за вимогами положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби». *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/232.pdf (дата звернення 20.10.2024).

36. Перетятко Ю.М. Фасетна класифікація ремонту основних засобів для цілей фінансового та управлінського обліку. *Вісник НУБГП. Економічні науки*. 2023. Вип. 3 (103). С. 194-203.

37. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства

фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 07.10.2024).

38. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення 01.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.10.2024).

39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Дата оновлення: 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 01.10.2024).

40. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: наказ Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818. Дата оновлення 13.09.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text> (дата звернення 07.10.2024).

41. Про затвердження типових форм первинного обліку: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.1995 № 352. Втратив чинність. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN321?an=1> (дата звернення 07.10.2024).

42. Проскуріна Н. М., Марко Н. Економічна сутність основних засобів. Дослідження науковців та нормативно-правові акти. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2022. № 37. С. 38-43.

43. Простуріна Н.М., Пругло Я.О. Розкриття інформації у фінансовій звітності щодо основних засобів за МСФЗ. *Приазовський економічний вісник. Класичний приватний університет*. 2019. № 5 (16). С. 360-364.

44. Основи бухгалтерського обліку : навчальний посібник / за заг. ред. Ю.С.Серпенінової. Суми : Видавництво «Винниченко М.Д.», 2016. 266 с.

45. Сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 05.09.2024).

46. Сайт Товариства з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/yagotinskij-maslozavod/> (дата звернення 05.09.2024).

47. Скорнякова Ю.Б. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліково-податковий аспект. *Економічна наука*. 2019. Вип. 12. С. 37-42.

48. Соїна Ю.С. Гринь В.П. Організаційно-методичні засади аналітичної роботи вітчизняних підприємств. *ECONOMICS*. 2019. № 3. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.03.05.html> (дата звернення 25.10.2024).

49. Степаненко О.І. Необоротні активи підприємства, їх економічна природа та роль в діяльності суб'єкта господарювання. *Теорія і практика науки: ключові аспекти*: матеріали міжнар. наук.-прак. конф. (м. Рим, Італія, 19-20 лютого 2024 р.). Рим, 2024. С. 143-156.

50. Степаненко О.І. Основні засоби та їх класифікація в дисертаційних роботах українських науковців: обліковий аспект. *Економічні студії*. 2021. Вип. 1. С. 134-146.

51. Фінансова звітність підприємств : навчально-методичний посібник / за заг. ред. С.В. Приймака, М.Т. Костишина, Д.В. Долбнєва. Львів : Ліга, 2016. 268 с.

52. Фінансовий облік : підручник / за заг. ред. Я.Д. Крупки, З.В. Задорожного, Н.В. Гудзя. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

53. Фінансовий облік 1 : підручник / за заг. ред. Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 496 с.

54. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / за заг. ред. С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.

55. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / за ред. проф. М.Ф. Огійчука. Київ : Алерта, 2016. 1040 с.

56. Шкірко О.І., Доброва Я.Р., Збириновська Ю.С. Проблеми обліку основних засобів і амортизації в Україні та закордоном. *Економічні науки*. 2018. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1510302663364.pdf> (дата звернення 13.10.2024).

57. Яремко І.Й., Заворітній М.В. Управлінська звітність в системах управління та планування на підприємстві: особливості формування та змістові параметри. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/7.pdf (дата звернення 23.10.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Класифікація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів з урахуванням мінімально допустимих строків їх корисного використання

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
Група 1 – земельні ділянки	-
Група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
Група 3 – будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
Група 4 – машини та обладнання	5
З них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засобами зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
Група 5 – транспортні засоби	5
Група 6 – інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
Група 7 – тварини	6
Група 8 – багаторічні насадження	10
Група 9 – інші основні засоби	12
Група 10 – бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
Група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	-
Група 12 – тимчасові (не титульні) споруди	5
Група 13 – природні ресурси	-
Група 14 – інвентарна тара	6
Група 15 – предмети прокату	5
Група 16 – довгострокові біологічні активи	7

Організаційна структура ТДВ «Яготинський маслозавод»

Наказ про облікову політику (в розрізі основних засобів)**Наказ про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку**ТДВ «Яготинський маслозавод»Київдд.мм.рр.

Керуючись Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, затвердженими Міністерством фінансів України Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), інструкціями та іншими нормативними актами, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, виконуючи вимоги, передбачені Статутом, та з метою забезпечення своєчасного подання достовірної інформації користувачам фінансової звітності в ТДВ «Яготинський маслозавод» застосовуються наступні положення:

....

10. Основні засоби

1. До основних засобів відносити матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) та вартість яких перевищує 20 000 гривень.

Матеріальні цінності, що призначаються для використання у господарській діяльності протягом періоду, який більше одного року з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких не перевищує 20 000 гривень відносити до складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА).

2. Об'єкт основних засобів вважати активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

3. Одиницею обліку основних засобів вважати однорідну групу об'єктів чи конкретний об'єкт зі своєю назвою.

4. Для цілей бухгалтерського обліку класифікувати основні засоби на такі групи:

- земельні ділянки;
- будинки, споруди та передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- тварини;
- багаторічні насадження;
- інші основні засоби.

5. Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

6. Нарахування амортизації основних засобів здійснювати прямолінійним методом із застосуванням строків встановлених для кожного об'єкта основних засобів, зокрема:

- будинки, споруди та передавальні пристрої – 15 років;
- машини та обладнання – 5 років;
- транспортні засоби – 5 років;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі) – 4 роки;

- тварини – 6 років;
- багаторічні насадження – 10 років;
- інші основні засоби – 12 років.

7. Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів відповідно до групи об'єктів із метою нарахування амортизації встановити у таких розмірах:

- будинки, споруди та передавальні пристрої – 3 000 гривень;
- машини та обладнання – 1 500 гривень;
- транспортні засоби – 1 000 гривень;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі) – до 300 гривень;
- тварини – до 300 гривень;
- багаторічні насадження – до 300 гривень;
- інші основні засоби – до 300 гривень.

8. Амортизація МНМА нараховується в першому місяці використання об'єкта у розмірі 50% від його вартості, яка амортизується, та решта 50% – у місяці вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом.

9. Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт.

Переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

10. Якщо у первинних документах, якими оформлюється придбання (виготовлення) основних засобів чи введення їх в експлуатацію безпосередньо не зазначається мета використання основного засобу (виробниче чи невиробниче використання), вважати, що основний засіб призначається для виробничого використання.

У протилежному разі, якщо основний засіб призначається для невиробничого використання, про це обов'язково повинно бути зазначено у первинних документах, якими оформлюється придбання, виготовлення чи виведення в експлуатацію таких невиробничих основних засобів.

11. Для документального оформлення наявності та руху основних засобів використовувати форми затверджені наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 жовтня 2016 р. за № 1336/29466.

Графік документообігу за основними засобами

Назва документа	Кількість примірників	Відповідальний за складання та подання до бухгалтерії	Час складання	Роботи, що виконуються в момент складання документа	Дата подання документа до бухгалтерії	Відповідальний за приймання, перевірку та оброблення документа	Роботи, що виконують в бухгалтерії	Регістри і форми, що складаються на підставі документа
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Акт приймання-передачі основних засобів	2	Член комісії	Під час прийому ОЗ	Перевірка стану ОЗ	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Заповнення інвентарної картки ОЗ
Акт введення в експлуатацію основних засобів	1	Член комісії	Перед введенням експлуатацію ОЗ	Перевірка стану ОЗ	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Заповнення інвентарної картки ОЗ
Акт внутрішнього переміщення основних засобів	3	МВО (начальник цеху)	Перед внутрішніми переміщенням ОЗ	Перевірка стану ОЗ	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Заповнення інвентарної картки ОЗ
Акт передачі на ремонт, реконструкцію та модернізацію основних засобів	2	Член комісії <i>або</i> МВО (начальник цеху)	В день передачі ОЗ	Перевірка стану ОЗ, визначення причини ремонту	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Внесення до інвентарної картки інформації про тимчасове виведення ОЗ з експлуатації
Акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих основних засобів	2	Член комісії <i>або</i> МВО (начальник цеху)	Під час прийому ОЗ	Перевірка стану відремонтованих ОЗ	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Внесення до інвентарної картки та технічного паспорту змін характеристик ОЗ після ремонту
Акт на списання основних засобів	2	Член комісії з списання необоротних активів	Під час списання ОЗ	Перевірка стану ОЗ, що списується	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Внесення до інвентарної картки відомостей про списання ОЗ
Акт на списання транспортного засобу	2	Член комісії з списання необоротних активів	Під час списання ТЗ	Перевірка стану списання ТЗ	В день складання	Бухгалтер по необоротним активам	Облік ОЗ. Реєстрація в бух. програмі	Внесення до інвентарної картки відомостей про списання ТЗ
Інвентаризаційний опис основних засобів та протоколи до них	2	Члени комісії	Під час проведення щорічної інвентаризації	Перевірка наявності ОЗ	Згідно з наказу про проведення інвентаризації	Бухгалтер по необоротним активам	Реєстрація в бух. програмі	Відображення інвентаризації в обліку

Скорочення: ОЗ – основні засоби.

Аналітичні рахунки до рахунку 10 «Основні засоби»

№	Синтетичні рахунки		Субрахунки		Аналітичні рахунки				Об'єкт аналітичного обліку	Відображення в Балансі (код рядка)
	Рахунки першого порядку		Рахунки другого порядку		Рахунки третього порядку		Рахунки четвертого порядку			
	код	назва	код	назва	код	назва	код	назва		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	10	Основні засоби	101	Земельні ділянки	101.1	Земельні ділянки під офісними приміщеннями	101.1.1	Земельна ділянка у Київській області	Земельна ділянка	1011
							101.1.2	Земельна ділянка у Черкаській області	Земельна ділянка	1011
							101.1.3	Земельна ділянка у Житомирській області	Земельна ділянка	1011
					101.2	Земельні ділянки під виробничими приміщеннями	101.2.1	Земельна ділянка у Київській області	Земельна ділянка	1011
							101.2.2	Земельна ділянка у Черкаській області	Земельна ділянка	1011
							101.2.3	Земельна ділянка у Житомирській області	Земельна ділянка	1011
					101.3	Земельні ділянки під складськими приміщеннями	101.3.1	Земельна ділянка у Київській області	Земельна ділянка	1011
							101.3.2	Земельна ділянка у Черкаській області	Земельна ділянка	1011
							101.3.3	Земельна ділянка у Житомирській області	Земельна ділянка	1011
			103	Будинки та споруди	103.1	Офісні приміщення	103.1.1	Офісне приміщення у Київській області	Офісне приміщення	1011
							103.1.2	Офісне приміщення у Черкаській області	Офісне приміщення	1011
							103.1.3	Офісне приміщення у Житомирській області	Офісне приміщення	1011
					103.2	Виробничі цехи	103.2.1	Виробничий цех у Київській області	Виробничий цех	1011
							103.2.2	Виробничий цех у Черкаській області	Виробничий цех	1011
							103.2.3	Виробничий цех у Житомирській області	Виробничий цех	1011
					103.3	Складські приміщення	103.3.1	Складське приміщення у Київській області	Складське приміщення	1011
							103.3.2	Складське приміщення у Черкаській області	Складське приміщення	1011

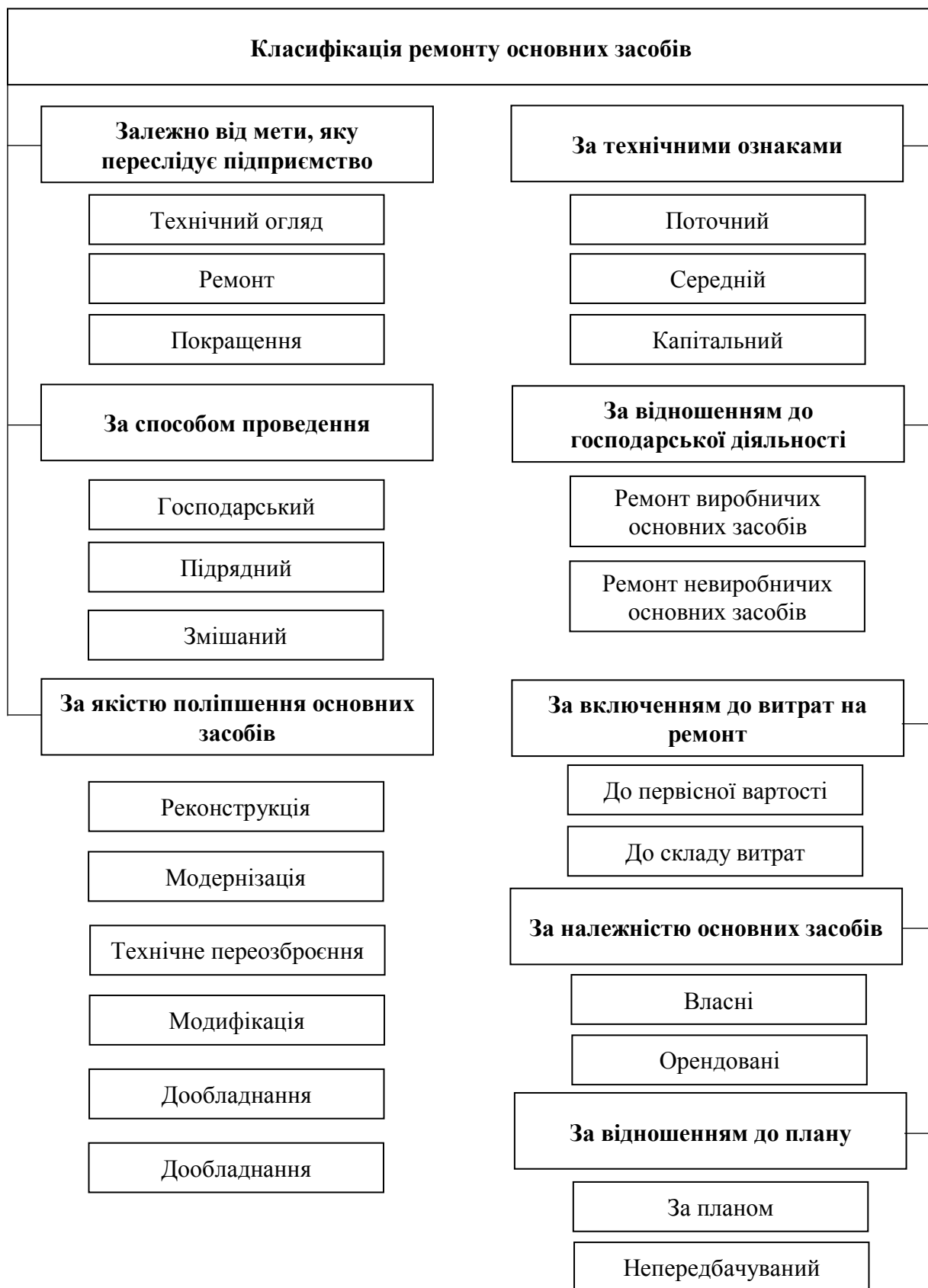
Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	10	Основні засоби	103	Будинки та споруди	103.3	Складські приміщення	103.3.3	Складське приміщення у Житомирській області	Складське приміщення	1011
			105	Транспортні засоби	105.1	Легкові автомобілі	105.1.1	Легковий автомобіль Класу В	Транспортний засіб	1011
							105.1.2	Легковий автомобіль Класу D	Транспортний засіб	1011
							105.1.3	Легковий автомобіль Класу J	Транспортний засіб	1011
					105.2	Вантажні автомобілі	105.2.1	Малої вантажності автомобілі (1-3,5 тонни)	Транспортний засіб	1011
							105.2.2	Середньої вантажності автомобілі (3,5-15 тонни)	Транспортний засіб	1011
							105.2.3	Великої вантажності автомобілі (понад 15 тонни)	Транспортний засіб	1011
					105.3	Пасажирські автомобілі	105.3.1	Автобус	Транспортний засіб	1011
							105.3.2	Мікроавтобус	Транспортний засіб	1011
							105.3.3	Інший пасажирський автомобіль	Транспортний засіб	1011

Кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів

№	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
Придбання основних засобів				
1	Отримано об'єкт основних засобів від постачальника	Накладна постачальника	152	631
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна постачальника	641	631
3	Відображено вартість транспортних послуг з перевезення	Акт приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг)	152	685
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна транспортної організації	641	685
5	Оплачено вартість основних засобів постачальнику	Платіжна інструкція, Виписка банку	631	311
6	Оплачено вартість транспортних послуг	Платіжна інструкція, Виписка банку	685	311
7	Введено в експлуатацію придбаний об'єкт основних засобів	Акт ведення в експлуатацію	104	152
Безоплатне отримання основних засобів				
1	Отримано безоплатно об'єкт основних засобів	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	10	424
2	Відображено вартість послуг із встановлення	Акт приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг)	152	685 (631)
3	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	685 (631)
4	Введено об'єкт в експлуатацію	Акт ведення в експлуатацію	10	152
5	Нараховано амортизацію	Відомість нарахування амортизації основних засобів	91 (92, 93, 23, 949)	131
6	Визнано дохід від безоплатно отриманого об'єкту основних засобів (в сумі нарахованої амортизації)	Бухгалтерська довідка	424	745
Внесок до статутного капіталу підприємства				
1	Отримано основні засоби як внесок до статутного капіталу	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	152	46
2	Зареєстровано внесок в статутний капітал	Бухгалтерська довідка	46	401
3	Введено об'єкт в експлуатацію	Акт ведення в експлуатацію	10	152

Класифікація ремонту основних засобів

Дефектний акт

Директор ТДВ «Яготинський
маслозавод»
Приліпко / Приліпко В.Г.
«01» жовтня 2024 р.

ДЕФЕКТНИЙ АКТ

на ремонт апарату з переробки молока ТДВ «Яготинський маслозавод»

Характеристика об'єкта:

Об'єкт ремонту:	Ремонт лінії переробки молока № КА1
Інвентарний номер	104.1.00005
Місце знаходження:	Цех № 1
МВО:	Кушко А.М.
Термін експлуатації:	10 років

Склад комісії:

Штатні працівники:

Посада:	ПІБ
Заступник директора по господарській частині	Коваль П.Ф.
Бухгалтер	Давиденко І.К.
Майстер цеху	Акименко О.Ю.

Залучені експерти:

Назва:	Дата та номер запиту в ЄДР:
ФОП Петраков Я.В.	13.10.2018, № 12345678910

Висновки:

№	Найменування послуги	Кількість	Одиниця виміру	Примітка
1	Розбирання апарата	1	Послуга	Виконує ФОП Петраков Я.В.
2	Діагностика працездатності	1	Послуга	Виконує ФОП Петраков Я.В.
3	Заміна плати	1	Послуга	Виконує ФОП Петраков Я.В.
4	Переустановка програмного забезпечення системи	1	Послуга	Виконує ФОП Петраков Я.В.
5	Збирання апарата	1	Послуга	Виконує ФОП Петраков Я.В.

Склав:

Заступник директора

Коваль

Коваль П.Ф.

посада

підпис

ПІБ

Члени комісії:

Бухгалтер

Давиденко

Давиденко І.К.

посада

підпис

ПІБ

Майстер цеху

Акименко

Акименко О.Ю.

посада

підпис

ПІБ

Кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів

№	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
Реалізації основних засобів				
1	Прийнято рішення про продаж об'єкта основних засобів та переведено його до складу активів, які утримуються для продажу	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	286	10
2	Списано накопичений знос		131	10
3	Реалізовано покупцеві об'єкт основних засобів	Накладна	361 (377)	712
4	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	712	641
5	Списано залишкову вартість	Бухгалтерська довідка	943	286
6	Отримано на поточний рахунок в банку оплату від покупця	Виписка банку	311	361 (377)
Безоплатна передача основних засобів				
1	Списано залишкову вартість об'єкта, який ліквідується	Акт списання основних засобів	976	10
2	Списано нарахований знос по об'єкту, який ліквідується		131	10
3	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	976	641
Внесок до статутного капіталу іншого підприємства				
1	Списано залишку вартість об'єкта, який передається	Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів	14	10
2	Списано нарахований знос по об'єкту, який передається		131	10
3	Відображено різницю між залишковою вартістю об'єкта, який передається та справедливою вартістю корпоративних прав	Акт експертної оцінки майна, Бухгалтерська довідка	14	746
Ліквідація основних засобів				
1	Списано залишкову вартість об'єкта, який ліквідується	Акт списання основних засобів	976	10
2	Списано нарахований знос по об'єкту, який ліквідується		131	10
3	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	976	641
4	Відображено витрати пов'язані з ліквідацією основних засобів:		643	641
4.1	в частині нарахованої заробітної плати	Наряд на відрядну роботу	976	661
4.2	в частині ЄСВ	Відомість нарахування внесків на соціальне страхування	976	651
5	Оприбутковано матеріальні цінності, які отримано при ліквідації об'єкта основних засобів	Прибутковий ордер	20	746

ПЛАН-ЗВІТ

ПРО ВИТРАТИ НА ТЕХНІЧНІ ОГЛЯДИ ТА РЕМОНТИ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Виконавець: Романов І.А.

Структурний підрозділ об'єктів: Цех № 3

План						Звіт			Відхилення	
№	Назва об'єкту	Інвентарний номер	Стаття витрат	Вартість, грн	Спосіб виконання	Дата проведення	Вартість проведення	Спосіб проведення	Відхилення	Причина відхилення
1	Вантажний автомобіль АВ008	105.3.00010	Ремонт кузова	10 000,00	Власними силами	10.10.2024	10 000,00	Власними силами	0	-
			Ремонт двигуна	13 000,00	Підрядна компанія	15.10.2024	10 000,00	Підрядна компанія	- 3 000,00	Отримано знижку
2	Верстат КА 0012	104.3.00112	Плановий технічний огляд	1 000,00	Власними силами	16.10.2024	1 000,00	Власними силами	0	-
			Заміна плати	1 500,00	Підрядна компанія	18.10.2024	2 500,00	Підрядна компанія	+ 1 000,00	Вартість плати збільшила вартість послуги внаслідок експорту із закордонну

Фінансова звітність ТДВ «Яготинський маслозавод»

за 2021-2023 рр.

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"			Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2022 01 01 00446003
Територія	КИЇВСЬКА			за КАТОПТ	UA32040210010094429
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з додатковою відповідальністю			за КОІФІ	250
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру			за КВЕД	10.51
Середня кількість працівників	2 901				
Адреса, телефон	вулиця Шевченка, буд. 213, м. ЯГОТИН, ЯГОТИНСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 07700			55663	
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4 784	2 901
первісна вартість	1001	11 896	11 532
накопичена амортизація	1002	7 112	8 631
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	444 946	417 251
первісна вартість	1011	733 629	773 761
знос	1012	288 683	356 510
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	52 495	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	936
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізичні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	19 734	11 491
Усього за розділом I	1095	521 959	432 579
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	166 210	165 657
виробничі запаси	1101	80 177	75 361
незавершене виробництво	1102	5 528	6 854
готова продукція	1103	75 317	80 394
товари	1104	5 188	3 048
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	443 374	425 104
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7 737	8 229
з бюджетом	1135	912	1 967
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	19	24
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	389 781	495 782
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7 765	9 330
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	10 217	31 692
готівка	1166	2	2
рахунки в банках	1167	10 215	31 690
Витрати майбутніх періодів	1170	249	377
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 182	3 879
Усього за розділом II	1195	1 027 446	1 142 041
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 549 405	1 574 620

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 528	1 528
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	587 459	524 076
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	592 784	529 401
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	41 870
Інші довгострокові зобов'язання	1515	201 451	205 704
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	201 451	247 574
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	216 608	378 396
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	8 185	22 096
товари, роботи, послуги	1615	201 194	228 624
розрахунками з бюджетом	1620	4 840	2 338
у тому числі з податку на прибуток	1621	499	-
розрахунками зі страхування	1625	1 794	1 715
розрахунками з оплати праці	1630	6 461	6 151
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	25	142
Поточна кредиторська заборгованість з розрахунками з учасниками	1640	1 790	1 774
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	290 562	131 761
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	17 938	18 337
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5 773	6 311
Усього за розділом III	1695	755 170	797 645
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів-цельового пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1 549 405	1 574 620

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП Косяченко
Сергій
Олександрович
Оксіана
Олександрівна

Косяченко Сергій Олександрович

Каплій Оксана Олександрівна

1 Класифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

10.06.2023 Гр. / Сергій В. В. /

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"**

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2022	01	01
00446003		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 103 661	3 166 323
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 784 504)	(2 657 868)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	319 157	508 455
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	23 650	3 332
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(33 130)	(33 076)
Витрати на збут	2150	(254 742)	(239 378)
Інші операційні витрати	2180	(34 147)	(15 995)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	20 788	223 338
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 512	2 539
Інші доходи	2240	58 650	24 903
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(87 142)	(72 302)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(57 127)	(24 739)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	153 739
збиток	2295	(63 319)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	(24 192)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	129 547
збиток	2355	(63 319)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(63 319)	129 547

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 237 345	2 208 944
Витрати на оплату праці	2505	168 573	163 734
Відрахування на соціальні заходи	2510	38 327	35 183
Амортизація	2515	79 243	62 277
Інші операційні витрати	2520	197 946	194 806
Разом	2550	2 721 434	2 664 944

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник
Сергій
Олександрович
ЕП Каплій
Оксана
Олександрівна

Косяченко Сергій Олександрович

Каплій Оксана Олександрівна

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

10.06.22 *С. Косяченко* *О. Каплій*

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"**

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Територія **КИЇВСЬКА**

за КАТОТТГ ¹

Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з додатковою відповідальністю**

за КОПФГ

Вид економічної діяльності **Перероблення молока, виробництво масла та сиру**

за КВЕД

Середня кількість працівників ² **900**

55663

Адреса, телефон **вулиця Шевченка, буд. 213, м. ЯГОТИН, ЯГОТИНСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА ОБЛ., 07700**

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

КОДИ		
2023	01	01
00446003		
UA32040210010094429		
250		
10.51		

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на

31 грудня 2022

р.

Форма №1 Код за ДКУД

1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 901	1 528
первісна вартість	1001	11 532	11 581
накопичена амортизація	1002	8 631	10 053
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	417 251	390 541
первісна вартість	1011	773 761	811 917
знос	1012	356 510	421 376
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	936	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	11 491	32 020
Усього за розділом I	1095	432 579	424 089
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	165 657	165 465
виробничі запаси	1101	75 361	117 522
незавершене виробництво	1102	6 854	6 581
готова продукція	1103	80 394	37 927
товари	1104	3 048	3 435
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	425 104	592 908
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	8 229	11 642
з бюджетом	1135	1 967	12 613
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахований доходів	1140	24	56
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	495 782	806 529
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 330	2 977
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	31 692	7 818
готівка	1166	2	4
рахунки в банках	1167	31 690	7 814
Витрати майбутніх періодів	1170	377	452
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	3 879	4 470
Усього за розділом II	1195	1 142 041	1 604 930
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 574 620	2 029 019

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 528	1 528
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	524 076	679 715
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	529 401	685 040
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	41 870	27 913
Інші довгострокові зобов'язання	1515	205 704	225 982
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	247 574	253 895
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	378 396	366 248
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	22 096	21 756
товари, роботи, послуги	1615	228 624	214 804
розрахунками з бюджетом	1620	2 338	33 616
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	4 681
розрахунками зі страхування	1625	1 715	2 301
розрахунками з оплати праці	1630	6 151	7 979
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	142	641
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1 774	1 774
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	131 761	409 228
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	18 337	24 879
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 311	6 858
Усього за розділом III	1695	797 645	1 090 084
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
У. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1 574 620	2 029 019

Керівник

Головний бухгалтер

Косяченко Сергій Олександрович

Каплій Оксана Олександрівна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

26.04.23 / Г. / Усманіс В.А.

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"**

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2023	01	01
00446003		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за **Рік 2022** р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 736 091	3 103 661
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3 090 847)	(2 784 504)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	645 244	319 157
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	47 017	23 650
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(37 602)	(33 130)
Витрати на збут	2150	(296 742)	(254 742)
Інші операційні витрати	2180	(65 926)	(34 147)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	291 991	20 788
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 745	1 512
Інші доходи	2240	882	58 650
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(116 777)	(87 142)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(57 127)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	177 841	-
збиток	2295	(-)	(63 319)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(22 202)	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	155 639	-
збиток	2355	(-)	(63 319)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	155 639	(63 319)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2 634 094	2 237 345
Витрати на оплату праці	2505	195 918	168 573
Відрахування на соціальні заходи	2510	47 339	38 327
Амортизація	2515	75 141	79 243
Інші операційні витрати	2520	200 416	197 946
Разом	2550	3 152 908	2 721 434

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Косяченко Сергій Олександрович

Каплій Оксана Олександрівна

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

28.04.23 / Гербік В.В.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І "Затягні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"		Дата (рік, місяць, число)	2024 01 01	
Територія	Київська	за ЄДРПОУ	00446003		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з додатковою відповідальністю		за КАТОТТГ	UА32040210010094429	
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру		за КОПФГ	250	
Середня кількість працівників	921		за КВЕД	10.51	
Адреса, телефон	вулиця Шевченка, буд. 213, м. ЯГОТИН, БОРИСПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН, Київська обл., 07700, Україна		55663		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 528	1 295
первісна вартість	1001	11 581	9 526
накопичена амортизація	1002	10 053	8 231
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	390 541	415 608
первісна вартість	1011	811 917	898 932
знос	1012	421 376	483 324
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	32 020	30 570
Усього за розділом I	1095	424 089	447 473
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	165 465	192 592
виробничі запаси	1101	117 522	106 103
незавершене виробництво	1102	6 581	9 745
готова продукція	1103	37 927	70 083
товари	1104	3 435	6 661
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	592 908	623 833
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	11 642	25 628
з бюджетом	1135	12 613	14
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	56	68
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	806 529	831 558
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 977	206
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	7 818	41 043
готівка	1166	4	2
рахунки в банках	1167	7 814	41 041
Витрати майбутніх періодів	1170	452	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	4 470	2 165
Усього за розділом II	1195	1 604 930	1 717 107
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	2 029 019	2 164 580

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 797	3 797
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	1 528	1 528
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	679 715	934 870
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	685 040	940 195
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	27 913	13 957
Інші довгострокові зобов'язання	1515	225 982	225 359
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	253 895	239 316
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	366 248	485 430
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	21 756	22 609
товари, роботи, послуги	1615	214 804	244 287
розрахунками з бюджетом	1620	33 616	25 101
у тому числі з податку на прибуток	1621	4 681	6 811
розрахунками зі страхування	1625	2 301	2 721
розрахунками з оплати праці	1630	7 979	9 913
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	641	579
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	1 774	1 774
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	409 228	154 117
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	24 879	31 639
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 858	6 899
Усього за розділом III	1695	1 090 084	985 069
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	2 029 019	2 164 580

Керівник
Головний бухгалтер

ПРИЛІПКО
ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ
КАПЛІЙ
Оксана
Олександрівна

ПРИЛІПКО ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

Каплій Оксана Олександрівна

1. Кошик вартості активів, утримуваних на території, де здійснюється діяльність, та території, де здійснюється діяльність, та території, де здійснюється діяльність.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ВЕРСИЯ АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

26.04.24. *Генеральний директор*

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"**

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2024	01	01
00446003		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 857 266	3 736 091
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3 979 309)	(3 090 847)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	877 957	645 244
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	19 109	47 017
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(44 464)	(37 602)
Витрати на збут	2150	(367 149)	(296 742)
Інші операційні витрати	2180	(41 416)	(65 926)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	444 037	291 991
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 836	1 745
Інші доходи	2240	1 390	882
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(138 408)	(116 777)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	308 855	177 841
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(53 695)	(22 202)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	255 160	155 639
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	255 160	155 639

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 246 084	2 634 094
Витрати на оплату праці	2505	249 790	195 918
Відрахування на соціальні заходи	2510	52 222	47 339
Амортизація	2515	73 423	75 141
Інші операційні витрати	2520	288 693	200 416
Разом	2550	3 910 212	3 152 908

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ПРИЛІПКО ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

Каплій Оксана Олександрівна

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

26.04.24 / Yermak B. B.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ
ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

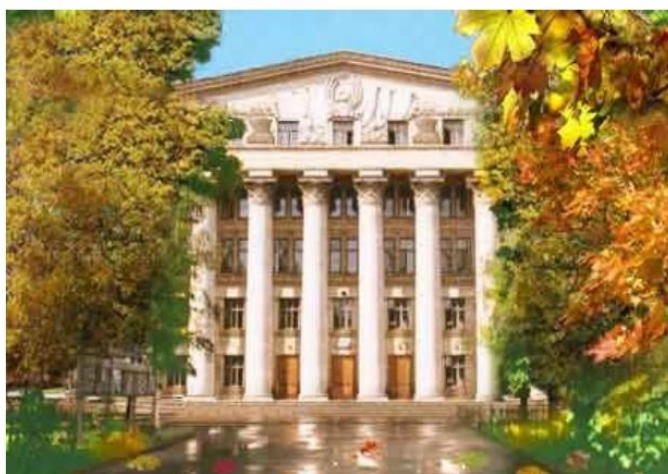

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ, ПРИСВЯЧЕНОЇ
65-Й РІЧНИЦІ ФАКУЛЬТЕТУ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

24 квітня 2024 року

УДК 657(082)
О-17

Редакційна колегія:

Бондар М.І. — д.е.н., професор, декан факультету обліку та податкового менеджменту КНЕУ імені Вадима Гетьмана;

Ловінська Л.Г. — д.е.н., професор, завідувач кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу КНЕУ імені Вадима Гетьмана;

Петрик О.А. — д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту КНЕУ імені Вадима Гетьмана;

Степаненко О.І. — к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу КНЕУ імені Вадима Гетьмана;

Федорченко О.Є. — секретар, к.е.н., доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

*Рекомендовано до видання
Науково-експертною радою КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Протокол № 5 від 23 травня 2024 року*

Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку [Електронний ресурс]: зб. матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої 65-й річниці Факультету обліку та податкового менеджменту; 24 квітня 2024 р. – К.: КНЕУ, 2024. – 219 с.
ISBN 978-966-926-479-4

У збірнику подано тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої 65-й річниці Факультету обліку та податкового менеджменту «Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку» (24 квітня 2024 року). У матеріалах викладено низку питань, присвячених визначенню та обґрунтуванню сучасних напрямів розвитку обліку, аналізу, аудиту, оподаткування та фінансового моніторингу в умовах реалізації концепції сталого розвитку.

За точність викладу матеріалу та достовірність фактів, прізвищ, цитат відповідальними є автори тез.

УДК 657(082)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ заборонено*

ISBN 978-966-926-479-4

© КНЕУ, 2024

З М І С Т

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ЗА НАПРЯМАМИ

Розділ 1. Актуальні проблеми розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку та звітності.....	8
<i>Бабуцук Ю. Я.</i>	Особливості побудови системи обліку розрахунків за податками підприємства 8
<i>Беренич М.М.</i>	Аналіз сучасних тенденцій, актуальних викликів та пошук ефективних стратегій управління кредиторською заборгованістю на підприємстві 10
<i>Блаженко Є.О.</i>	Особливості формування звіту про фінансові результати за національними та міжнародними стандартами 12
<i>Бондар Д.А.</i>	Класифікація, оцінка основних засобів, побудова системи їх обліку 14
<i>Борцайкіна О. А.</i>	Особливості обліку ремонтних робіт основних засобів під час воєнного стану 16
<i>Булкот М.М.</i>	Особливості обліку власного капіталу підприємства: проблематика та шляхи її вирішення 19
<i>Вовк А.С.</i>	Застосування класифікації рахунків в практиці обліку вітчизняних і зарубіжних підприємств 21
<i>Глухманюк І.Г.</i>	Фермерське господарства в умовах поствоєнного відновлення України 23
<i>Гоєнко К.І.</i>	Визначення класифікації та нормативно-правове забезпечення основних засобів 25
<i>Грабовська М.В.</i>	Вплив військових дій на ризики та умови кредитування ЄБРР в Україні 27
<i>Грицюк І.Г.</i>	Особливості відображення основних засобів в обліковій політиці підприємств 29
<i>Єрошкіна М.О.</i>	Класифікація та порядок визнання доходів підприємства 31
<i>Жепко К.О.</i>	Проблемні аспекти управління дебіторською заборгованістю на підприємствах в Україні: причини виникнення та шляхи вдосконалення 33
<i>Запорожець В.В.</i>	Облікова політика підприємства щодо виробничих запасів сільськогосподарського призначення 35
<i>Івко Є.Ю.</i>	Особливості обліку боргових цінних паперів 38
<i>Коваленко Є.Є.</i>	Роль бухгалтерів у підготовці інтегрованого звіту 40
<i>Коломієць А.В.</i>	Обліково-економічні підходи до трактування поняття "фінансові результати" 42
<i>Лисак Л.М.</i>	Інвентаризація основних засобів 44
<i>Литвинчук П.О.</i>	Проблеми та шляхи удосконалення обліку орендних операцій на вітчизняних підприємствах 46
<i>Лобанова П.М.</i>	Сутність резерву сумнівних боргів, особливості його створення та використання 49
<i>Льотка Я.І.</i>	Поняття та функції бухгалтерського обліку 51
<i>Макаренко А.В.</i>	Додатковий капітал: джерела формування та особливості обліку 53

УДК 657

Грицюк І.Г.,

*студентка ф-ту ОПМ, 5 курсу, спец. «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник — Бірюк О.Г. — к.е.н.,
професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні засоби є ключовим елементом, що забезпечує функціонування будь-якого підприємства. Здебільшого вони займають більшу частину активів та мають вагомий вплив на показники діяльності підприємства. Їхній стан та вартість цікавлять як вище керівництво, так й засновників, акціонерів, інвесторів, оскільки достовірна оцінка об'єктів основних засобів дає можливість робити висновки про фінансовий стан підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Сьогодні керівники підприємств дедалі більше прагнуть отримати достовірну та точну інформацію про стан і використання основних засобів. Джерелом отримання такої інформації є дані бухгалтерського обліку, що відображені на рахунках обліку та у фінансовій звітності. Основною метою ведення обліку є надання користувачам правдивої, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства для прийняття правильних та ефективних управлінських рішень. Тому важливим є питання організації обліку таким чином, щоб задовольнити всі потреби зацікавлених користувачів.

Правильність ведення обліку основних засобів та контроль за його дотриманням на кожному підприємстві регламентується розпорядим документом про облікову політику. Відповідно до чинного законодавства підприємство самостійно визначає свою облікову політику, зміст якої залежить від специфіки діяльності. Формування облікової політики щодо основних засобів досліджувалося багатьма науковцями, які розглядали різну кількість елементів, проте вважаємо за доцільне зацентрувати увагу на наступних.

1. Метод і порядок нарахування амортизації основних засобів. Підприємство повинно самостійно обрати метод амортизації відповідно до НП(С)БО 7, а саме: прямолінійний, кумулятивний, виробничий, зменшення залишкової вартості та прискореного зменшення залишкової вартості [1]. Кожен метод має свої переваги та недоліки, тому при виборі необхідно враховувати всі фактори, а саме: стан засобу, строк корисного використання об'єкта, ліквідаційну вартість тощо.

2. Визначення ліквідаційної вартості та строку корисного використання. Відповідно до НП(С)БО 7 «строк корисного використання є очікуваним періодом часу, протягом якого основні засоби будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)» [1]. Кожне підприємство самостійно визначає строк корисного використання об'єктів основних засобів

відповідно до технічних властивостей та характеристик цих активів. Для того, щоб підприємства не маніпулювали даним показником, який є важливим для розрахунку амортизації, Податковий кодекс України встановив мінімальні строки експлуатації для 16 основних груп об'єктів основних засобів [2]. Тому підприємства повинні дотримуватися вимог вище наведених нормативних документів, для того, щоб правильно визначити строк використання своїх активів.

3. Одиниця обліку основних засобів. Встановлюється підприємством самостійно як однорідна група об'єктів або конкретний об'єкт із своєю назвою.

4. Класифікація основних засобів. Для потреб податкового обліку класифікація основних засобів нормативно визначена, а для бухгалтерського обліку може застосовуватися відповідно до субрахунків рахунку 10 «Основні засоби», також доповнюватися аналітичним обліком за потреби. Крім того, підтримуємо думку науковців, які вважають доцільним зазначати класифікацію основних засобів для здійснення їх переоцінки [3].

5. Проведення переоцінки основних засобів. Підприємство здійснює переоцінку у випадку, коли залишкова вартість відрізняється суттєво від справедливої вартості на дату балансу [1]. Порядок проведення переоцінки та визначення критерію переоцінки встановлюється підприємством самостійно.

При цьому деякі автори зазначають, що в обліковій політиці підприємства доцільно відображати інформацію щодо визначення первісної вартості основних засобів, яке залежить від способу надходження основних засобів на підприємство [4]. Вважаємо такий підхід хибним, оскільки визначення первісної вартості основних засобів за різними каналами надходження є чітко регламентований НП(С)БО 7 «Основні засоби», не має альтернативних варіантів відображення в обліку, тому не є елементом облікової політики підприємства.

Отже, правильно організована система обліку основних засобів в контексті облікової політики підприємства дає змогу найточніше описати методику формування облікової інформації. Досить часто суб'єкти господарювання обирають елементи облікової політики без належного наукового обґрунтування, яке негативно позначається на реальності облікової інформації, що в результаті призводить до відображення у фінансовій звітності недостовірних даних.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04.2024).
3. Бірюк О.Г. Облікова політика щодо основних засобів. Облік і фінанси АПК освітній портал. 2008. URL <http://magazine.faaf.org.ua/oblikova-politika-schodo-osnovnih-zasobiv.html>
4. Гевлич Л.Л., Бабій М.В. Облікова політика щодо основних засобів як фактор підвищення ефективності управління. Економіка і організація управління. Випуск № 2(34). 2019. С. 75-82.